

Stabilita partnerských vztahů u žen v azylových domech

Bc. Králová Tereza

Diplomová práce
2020

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

Akademický rok: 2019/2020

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: Bc. Tereza Králová
Osobní číslo: H18379
Studijní program: N7501 Pedagogika
Studijní obor: Sociální pedagogika
Forma studia: Prezenční
Téma práce: Stabilita partnerských vztahů u žen v azylových domech

Zásady pro vypracování

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.

Vymezení terminologie a teoretických východisek z oblasti stability partnerských vztahů, bezdomovectví a azylových domů pro matky s dětmi.

Příprava metodiky empirické části, zpracování projektu výzkumu a stanovení výzkumného problému.

Realizace kvalitativního výzkumu formou rozhovorů.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně interpretace.

Prezentace výsledků pro praxi, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah diplomové práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

HENDL, Jan. Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-485-4.

KRATOCHVÍL, Stanislav. Manželská a párová terapie. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-646-9.

LOVASOVÁ, Lenka. Rodinné vztahy. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2006. ISBN 80-86991-66-0.

PRŮDKOVÁ, Táňa a Přemysl NOVOTNÝ. Bezdomovectví. Praha: Triton, 2008. ISBN 978-80-7387-100-0.

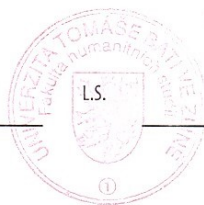
VENGLÁŘOVÁ, Martina. Průvodce partnerským vztahem. Praha: Grada, 2008. Psychologie pro každého. ISBN 978-80-247-2054.

Vedoucí diplomové práce: **Mgr. Radana Kroutilová Nováková, Ph.D.**
Ústav pedagogických věd

Datum zadání diplomové práce: 4. října 2019
Termín odevzdání diplomové práce: 24. dubna 2020

Mgr. Libor Marek, Ph.D.
děkan

doc. Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

Ve Zlíně dne 8. ledna 2020

PROHLÁŠENÍ AUTORA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby¹⁾;
- beru na vědomí, že diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3²⁾;
- podle § 60³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – diplomovou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze diplomové práce jsou totožné;
- na diplomové práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 4.5.2020

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledků obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dní před konáním obhajoby zveřejněny k nahlášení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, ušije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nakrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užit či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídně k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Diplomová práce se zabývá stabilitou partnerských vztahů u žen v azylových domech pro matky s dětmi. Teoretická část práce je rozdělena do tří kapitol, přičemž se první kapitola věnuje stabilitě v partnerských vztazích, jejímu vymezení a předpokladům pro stabilní partnerství. Druhá kapitola rozebírá pojem partnerských vztahů a věnuje se i teoriím o volbě partnera. Poslední, třetí část bakalářské práce se věnuje partnerským vztahům u žen v azylových domech, jejich specifikům a nejčastějším příčinám, kvůli kterým zařízení vyhledávají. Praktická část se pomocí kvalitativního výzkumu zabývá tím, jak ženy v azylovém domě přemýšlí o stabilitě partnerských vztahů.

Klíčová slova: stabilita, partnerské vztahy, azylový dům pro matky s dětmi, specifika partnerských vztahů u žen v azylovém domě.

ABSTRACT

Presented thesis aims to analyse the stability of relationships of women living in shelter homes for mothers with children. Literature review consists of three parts. The first part deals with stability of relationships, its definition and requirements of a stable relationship. The second part explains the definition of relationship and analyses several theories about how women choose their partners. The last part of literature review deals with partnerships between women living in shelter homes for mothers with children, its specifics and major causes, why women search for this institution. The experimental part of presented thesis uses qualitative research methods for elucidation of how women living in shelter homes for mothers with children value the stability of their relationships.

Keywords: Stability, Relationships, Shelter home for mothers with children, Specifics of relationships of women living in shelter home for mothers with children.

Na tomto místě bych ráda poděkovala především paní Mgr. Radaně Kroutilové Novákové Ph.D. za její trpělivost, odborné vedení mé diplomové práce a za poskytnuté cenné rady, kterých si nesmírně vážím a které mi pomohly k dokončení této práce. Dále bych ráda poděkovala zařízení, ve kterém jsem realizovala praktickou část práce, především pak všem respondentkám za jejich důvěru a otevřenost. V neposlední řadě bych chtěla poděkovat mé rodině a blízkým za jejich podporu a pomoc po celou dobu studia.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD.....	9
I TEORETICKÁ ČÁST.....	10
1 STABILITA V PARTNERSKÝCH VZTAZÍCH	11
1.1 VYMEZENÍ POJMU STABILITA	11
1.2 PŘEDPOKLADY PRO STABILNÍ PARTNERSTVÍ.....	11
1.2.1 Faktory osobnostně podmíněné.....	12
1.2.2 Faktory biologicky podmíněné	18
1.2.3 Faktory sociálně podmíněné	19
2 PARTNERSKÉ VZTAHY.....	20
2.1 VYMEZENÍ POJMU PARTNERSKÉ VZTAHY.....	20
2.2 FÁZE VZTAHU.....	21
2.3 ROMANTICKÝ VZTAH	21
2.4 TEORIE VOLBY PARTNERA	23
2.4.1 Model emocionálního posílení	24
2.4.2 Teorie rovnováhy	24
2.4.3 Teorie sociální výměny	24
2.4.4 Teorie rovnosti	24
2.4.5 Duplikační teorie rodičovského principu	25
2.4.6 Duplikační teorie sourozeneckého principu.....	25
2.4.7 Teorie komplementarity potřeb.....	25
2.4.8 Komplexní teorie.....	26
3 PARTNERSKÉ VZTAHY ŽEN V AZYLOVÝCH DOMECH	27
3.1 DEFINICE AZYLOVÝCH DOMŮ	27
3.2 HISTORIE AZYLOVÝCH DOMŮ V ČR.....	28
3.3 AZYLOVÉ DOPY PRO MATKY S DĚTMI	28
3.4 POSKYTOVANÉ SLUŽBY	29
3.5 PŘÍČINY VYHLEDÁNÍ SLUŽEB AD	30
3.5.1 Těživá finanční situace rodiny	31
3.5.2 Nezaměstnanost.....	31
3.5.3 Bytová problematika	32
3.5.4 Rodinné důvody	32
3.5.5 Problémy související s životním stylem.....	33
3.6 SPECIFIKA PARTNERSTVÍ U ŽEN V AZYLOVÝCH DOMECH.....	35
3.6.1 Děti jakožto překážka.....	35
3.6.2 Omezené možnosti při hledání partnera.....	35
3.6.3 Rezignace po negativních zkušenostech v partnerství	35
3.6.4 Nedostatek financí pro vedení společenského života.....	36
3.6.5 Střídání partnerů.....	36
II PRAKTICKÁ ČÁST	37
4 METODOLOGIE.....	38

4.1	VÝZKUMNÝ CÍL A VÝZKUMNÁ OTÁZKA.....	38
4.2	DESIGN VÝZKUMU.....	39
4.3	METODA SBĚRU DAT	39
4.4	VÝZKUMNÝ SOUBOR	39
4.5	REALIZACE VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ	42
5	ANALÝZA A INTERPRETACE DAT	43
5.1	ADRESA –,, AZYLÁK“	43
5.2	RODINA JE ZÁKLAD STÁTU A NĚKDY JABLKO NEPADÁ DALEKO OD STROMU.....	44
5.3	VE VLASTNÍ PAVUČINĚ VZTAHŮ ANEB BYLO, NEBYLO.....	45
5.4	V DOBRÉM I VE ZLÉM ANEB VNÍMÁNÍ STABILITY VE VZTAHU	48
5.5	LÁSKA A IDEÁLY – DVA PROPOJUJÍCÍ SE SVĚTY	50
6	SHRNUTÍ VÝZKUMU.....	52
	ZÁVĚR	55
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	57
	SEZNAM PŘÍLOH.....	63

ÚVOD

Láska až za hrob. Pojem, který se společně se změnou společenských hodnot a vinou moderní doby vytrácí ze společnosti čím dál více. V dnešní době, která spíše více než manželství „fandí“ nesezdanému soužití, je mnohdy těžké nalézt dvojici, která společným životem brázdí již několik desítek let. Avšak výjimky existují a často to jsou lidé, kteří se dnes nachází ve věku našich babiček a dědečků. Těžko určit, kdy a kde se v životě jedinců vytratila touha být s jedním partnerem navždy a neopouštět se navzájem při první výměně názorů.

E. Fromm ve své knize Umění milovat zdůrazňuje myšlenku, že: „ najít uspokojení v individuální lásce je nemožné bez schopnosti milovat svého bližního, bez skutečné pokory, odvahy, víry a kázně.“ Láska je tedy něco, bez čeho se spokojené a stabilní partnerství neobejde a právě stabilita partnerských vztahů a láska ve vztahu je dovednost, kterou lze celý život trénovat a zdokonalovat až na takovou úroveň, se kterou budeme spokojeni. V nejlepším případě a ideálně již v útlém dětství máme možnost přejímat a pozorovat vzorce partnerského chování v primární rodině, avšak ne každý člověk má možnost převzít si ten správný vzorec tak, aby byl schopen žít ve stabilních a spokojených vztazích. Spokojený vztah je nutno posuzovat vždy individuálně a s ohledem na pocity těch, kteří v partnerství žijí. Partnerský vztah si můžeme taktéž představit jako jakousi uzavřenou komunitu, do které reálně nahlédne jen málokdo kromě jejich aktérů.

Diplomová práce se však pokusí nahlédnout hlouběji do problematiky partnerských vztahů u žen, které žijí v azylových domech pro matky s dětmi v tísní. Tyto ženy jsou ve většině případů ty, které výše zmíněný vzorec partnerství neměly možnost správně převzít z primární rodiny či jej vypozorovaly, ale neumí jej správně aplikovat do svých partnerských vztahů, což jsem měla možnost vypozorovat za dobu svého působení v azylovém domě. Při práci s klientkami se dotýkáme i těchto témat souvisejících s jejich vztahy a fenoménem střídáním partnerů.

Cílem diplomové práce je zjistit, jak klientky azylových domů vnímají partnerství a jak o partnerských vztazích přemýšlí v kontextu vlastní zkušenosti.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 STABILITA V PARTNERSKÝCH VZTAZÍCH

V první kapitole diplomové práce se budeme zabývat pro nás stěžejním tématem a tím je stabilita. Stabilita je ústředním tématem diplomové práce a proto je nutné ji definovat tak, abychom pochopili kontext diplomové práce v souvislosti s cíli a výzkumem.

1.1 Vymezení pojmu stabilita

Stabilitu lze chápat hned v několika různých kontextech. Nejčastěji se s tímto pojmem setkáváme jako synonymum pro slova pevnost, stálost či rovnováha a mohou být využity v mnoha odvětvích, z nichž mají pokaždé jiný charakter. Pro naši diplomovou práci je však hlavní důraz kladen na definování pojmu v souvislosti s psychologií osobnosti. Stejně jako lze chápat v mnoha různých kontextech samotný termín stabilita, tak lze i v odlišných rovinách nahlížet na stabilitu v psychologii. Hartl a Hartlová (2000, str. 229) vysvětlují stabilitu jako „vlastnost charakterizovanou minimální emocionální změnou, jako schopnost udržet osobnost bez výkyvu při zátěži“. Vágnerová (2010, str. 127) se však dostává hlouběji a nabízí definici, která vychází ze základních osobnostních dimenzí a jejich charakteristik. Dle tohoto je stabilita úzce spjata s emoční stabilitou a lze ji tedy chápat jako synonymum. Stabilita je z tohoto úhlu tedy osobnostní dimenze, která se diferencuje podle určitého a specifického prožívání a hodnocení, ale nakonec také dle reakcí na prožité situace (Vágnerová, 2010, str. 93). Další vymezení stability nabízí i Smékal (2002, str. 153), který stabilitu nevnímá jako neměnný proces, avšak jako systém určité determinace a regulování chování při zdolávání životních situací a úkolů.

V této práci bude však partnerská stabilita chápána jako jakási úroveň partnerství, kterou vztahujeme k ženám, jež se nacházejí v azylovém domě. Budeme klást důraz na jejich zkušenosti s partnerstvím, na to, jak rozumí stabilitě, jak si váží či vážily svých partnerů a také zda pociťují tendence ke změně partnera.

1.2 Předpoklady pro stabilní partnerství

Do partnerství či manželských svazků většina populace vstupuje s představou toho, že náš vztah obohatí, jak ve vztahu k lásce, tak i třeba ve vztahu k materiálním hodnotám. Člověk chce pociťovat sounáležitost, pocit toho, že je zde pro ně někdo druhý a bude za ním stát při jakýchkoliv sebemenších zaváhání. Avšak každý člověk vnímá lásku jinak a pro každého znamená láska rozdílný pocit. Někomu se při představě pravé, opravdové lásky rozbuší

srdce, někdo na lásku nechce ani pomyslet, protože si prošel mnohými zklamáními. „Láska sama ale neunes všechny požadavky života. Životně důležité jsou také inteligence, informovanost, uvědomění a kompetence“ (Satirová, 2006, str. 137). „Mnohá manželství kolabují mimo jiné i proto, že partnerům jako by chyběly elementární dovednosti pro řešení i zcela běžných problémů“ (Šmolka, 2009, online). „Žít spolu šťastně až do smrti není ani tak tajemstvím, jako spíše zvládnutím jistých životních dovedností“ (Parrot & Parrot, 2004, str. 7).

Šulová vymezuje a klade důraz na studium jevů, jež ovlivňují stabilitu partnerských vztahů. Faktory, které ovlivňují stabilitu, v autorčině pojetí, tedy trvalost partnerských vztahů, řadí do tří kategorií, kterým se v následujících podkapitolách budeme blíže věnovat:

1.2.1 Faktory osobnostně podmíněné

Tyto faktory lze z hlediska správného fungování rodiny, tedy i vztahu považovat za nejpodstatnější. Zde se můžeme setkat s odlišným náhledem partnerů na prožitou situaci ve vztahu. Šulová (2011, str. 182) osobnostně podmíněné faktory vysvětluje např. představením situace, že: „Manželský poradce je často svědkem toho, že tatáž situace je jedním párem hodnocena pozitivně (manžel není často doma, ale pokud přijde, je veselý, přináší dobrou pohodu a vlastně dává partnerce možnost mít víc času pro sebe). Jiným negativně (manžel je málo doma, partnerka je stále sama, a když konečně přijde, využije toho času k výčitkám a hádce)“. Zdroj negací tedy spíše spatřujeme v osobnostních rysech z důvodu nespokojenosti ve vztahu či jiných oblastech, které se mohou nepřímo partnerství dotýkat. Terman In Šulová (2011, str. 183) uvádí jako negativní rysy v partnerském svazku nedůtklivost, kritičnost, sklon k výbuchům, nešetrnost k jiným, neuznávání disciplín, prosazování vlastního řešení. Faktory osobnostně podmíněné lze tedy pochopit jako soubor psychických vlastností, které v sobě zahrnují komplex stálých, dlouhodobých, osobnostních rysů a znaků člověka. Na základě psychických vlastností můžeme předvídat, jak se člověk zachová, či jak bude reagovat na určité situace. Do psychických vlastností můžeme zařadit např. temperament, motivaci, schopnosti aj. I přesto, že psychické vlastnosti a jejich struktura jsou poměrně stále, může se stát, že se vlivem určitých životních podmínek můžou měnit a různě se vyvíjet. Kohoutek (2009, online) upozorňuje, že při vytváření osobnosti hrají důležitou roli také činitelé, které se navzájem ovlivňují. Dle jeho slov za osobnostní rysy zodpovídá mnohostranná podmíněnost všech jevů, ať už biologických, historických, ekonomických a geografických, sociálních a individuálně psychologických.

Mezi hlavní faktory, které značnou mírou ovlivňují partnerské vztahy, tedy i související stabilitu je temperament partnerů. Častokrát lidé na otázku, proč ze vztahu odešli, odpovídají, že partner či partnerka byli příliš temperamentní nebo měli tzv. „krev v žilách“. V této podkapitole si tedy pokusíme vysvětlit, co temperament znamená a jak ovlivňuje vztahovou síť partnerů.

Temperament je slovo, které je odvozeno z latinského slova - temperantum, řeckého slova – krasis a znamená mísení či poměr (Smékal, 2002, str. 190). V laické společnosti stále panuje představa o tom, že temperament je jakási živelnost, nezkrotnost či míra životní energie a vitality. V psychologii však pojem temperament nabývá různých významů. Nakonečný uvádí, že „v užším pojetí je temperament vztahován k emocionalitě, v širším smyslu k reagování vůbec jako dispozice ke vzrušivosti. Projevuje se formálními charakteristikami průběhu psychomotorických reakcí“ (Nakonečný, 2013, str. 305).

Pro ucelenější přehled a co největší vhled do problematiky zabývající se temperamentem je nasnadě uvést jeho nejznámější dělení. Mezi první zpracovanou typologií temperamentu patří bez pochyby typologie starověkého lékaře Galéna, který definoval čtyři typy povah jedinců na základě tekutin, které v těle jednotlivců převládá (Říčan 2010, str. 65). Tekutiny, jež jsou v těle se dle Galéna nachází u každého jedince v odlišném množství a to: sliz, žluč, černá žluč a krev. Dle tohoto rozlišení a převahy jednotlivých tekutin můžeme vymezit čtyři základní skupiny:

- **sangvinik** – ve vztazích se jedinec tohoto typu vyznačuje rychlým prožíváním, můžeme u něj spatřit také rychlé tempo a přiměřenou reaktivitu¹, je živý, veselý, společenský, často také nestálý což může být spojeno s tendencí střídát partnery, bývá optimista,
- **cholerek** – jedinec tohoto typu je označován jako impulzivní, vášnivý, energický, v partnerství se projevuje neobyčejnou silou projevu, vyznačuje se také emoční labilitou, je prudký, vznětlivý, může mít problém s agresivitou a vzdorovitostí,
- **flegmatik** – flegmatického jedince můžeme také označit jako tzv. „diváka života“, flegmatik je emočně vyrovnaný, ve vztazích bývá stabilní, nemá tendence uchýlovat se ke

¹ Reaktivita = schopnost reagovat, schopnost reakce (Kraus a kol., Nový akademický slovník cizích slov A-Ž, 2005, str. 698).

změnam, vyznačuje se rozvážným, klidným chováním, vykazuje spokojenost, klid je spíše pomalý, má sklony k apatii,

- **melancholik** – v partnerském světě se melancholik vyznačuje hlubokým prožíváním, má sklony k pesimismu, je nespolečenský, ve vztahu k lidem navazuje pouze trvalé a hluboké vztahy (Říčan, 2010, str. 66), většinu času tráví rád sám se sebou nežli s partnerem.

(Říčan, 2010, str. 66)

Neméně známou a rozšířenou teorií je typologie švýcarského psychologa a psychoterapeuta Carla Gustava Junga, který svoji teorii zakládal na tom, jak se jedinec staví a přistupuje k okolnímu světu. V této typologii osobnostních dimenzí je hlavní doménou „míra angažovanosti v oblasti přístupu k okolnímu světu, tendence k uzavírání před subjektivně nadměrnou mírou vnější stimulace a preferencí intimnějšího způsobu zaměřeného víc na vlastní pocity a myšlenky“ (Vágnerová, 2010, str. 92). C. G. Jung rozlišil dva základní typy osobnosti na:

- **introvert** – jedinec, který se zaměřuje na svou psychiku, na své vlastní problémy – bývá tichý, neprůbojný a uzavřený, ve vztazích klade důraz na budování hlubokého pouta oproti tomu fyzickému, hledá podobně smýšlející jedince, kteří porozumí jeho „světu“,

- **extrovert** – svou psychiku zaměřuje na otevřenost vůči okolnímu světu, je veselý, družný, společenský, rád poznává nové lidi, ve vztazích může mít problémy se stabilitou.

Další významnou teorií osobnostních dimenzí je teorie ruského fyziologa I. P. Pavlova, který vypracoval neurofyziologickou teorii temperamentu na základě experimentálního zkoumání procesu učení u psů (síla, pohyblivost a vyrovnanost) a rozlišil čtyři typy vyšší nervové soustavy, z čehož současná věda vychází dodnes. Na Pavlovu teorii temperamentu navázal psycholog H. J. Eysenck, jenž využil předchozích poznatků a znalostí lékařů a psychologů a dal tak základ modelu osobnosti, ve kterém užil pojmů jako introverze - extroverze a stabilita – labilita (neurotičnost).

Obr. 1: Model osobnosti podle H. J. Eysencka (Říčan, 2007, str. 68)

Z výše uvedeného modelu systému temperamentových dimenzí osobnosti podle H. J. Eysencka lze vyčíst vztah ke klasickým temperamentovým typům. Vzorce osobnosti vznikají kombinací dvou faktorů: stability / lability a introverze / extroverze. Mezi vlastnosti jedince, jež je označován jako **stabilní introvert (flegmatik)** patří obozřetnost, ve vztazích se umí ovládat, je na něj spolehnutí, nevyvolává konflikty, je smířlivý. **Stabilní extrovert (sangvinik)** bývá ve vztahu vůdčí osobnost, je společenský, hovorný a bezstarostný. Oproti tomu **labilní extrovert (cholerik)** bývá v partnerských vztazích označován jako velmi impulzivní, útočný, rád vyvolává konflikty a je poměrně nedůtklivý. **Labilní introvert (melancholik)** může mít ve vztahu problém s vlastní náladovostí, přehnaným pesimismem, úzkostlivostí a rigiditou.

V této Eysenckově typologii osobnosti, která vychází z již zmíněné typologie C. G. Junga a navazuje na teorii temperamentu I. P. Pavlova, můžeme právě díky vzájemné provázanosti a zpracování nalézt společné znaky pro jednotlivé typy, které se pro určení osobnosti užívají v moderní psychologii dodnes.

Vlastnosti

Každý člověk se díky své vlastní individualitě liší od ostatních ať už v prožívání emocí, v míře angažovanosti ve společenském prostředí, ale také v chování a reagování na jisté podněty. Tyto individuální projevy můžeme označit jako vlastnosti osobnosti. Vlastnosti osobnosti jsou tedy takové vlastnosti, které jedince dlouhodobě charakterizují a které ho od

ostatních odlišují dle chování a jednání. Každý člověk si při setkávání s lidmi ve svém okolí vytváří své „soukromé“ teorie osobnosti. Naše teorie nám mají pomoci porozumět tomu, proč se jedinec chová tak či onak a snaží se nám vysvětlit konkrétní projevy chování. Je tedy zřejmé, že každý jedinec přisuzuje vlastnosti dotyčnému na základě svého vlastního pocitu, tedy na základě vlastní individuality a subjektivního dojmu. Tento fakt stvrzují i autoři z oboru psychologie, mající různé názory na rozlišování vlastností osobností (Pružinská, 2005, str. 36).

Vlastnosti osobnosti můžeme v nejobecnějším slova smyslu rozdělit na psychické vlastnosti osobnosti a na vlastnosti psychických procesů. Do psychických vlastností osobnosti můžeme zařadit např. agresivitu, náladovost či introvertnost. Vlastnosti psychických procesů se naopak definují jako rozsah a výkyvy pozornosti, všípivosti paměti aj. (Pružinská, 2005, str. 36). Vlastnosti jsou tedy komplex osobnostních charakteristik jedince a závisí na mnoha faktorech, které mají vliv na jejich vytváření. Pružinská také uvádí že: „Vlastnosti osobnosti vyjadřují něco stabilnějšího, trvalejší charakteristiku jedince jako celku a ne jen charakteristiku dílčí funkce“ (Pružinská, 2005, str. 36).

Schopnosti

Mezi další faktory hrající důležitou roli v předpokladech pro stabilní partnerství jsou schopnosti. Schopnosti se dají považovat za všeobecné vlastnosti osobnosti, které determinují či určují míru výkonnosti (Pružinská, 2005, str. 46). Schopnosti lze rozdělit do dvou kategorií:

všeobecné – projevují se ve vícero různých činnostech, patří zde např. schopnost učit se a rozumové schopnosti,

speciální – nalezneme je v konkrétních činnostech, např. výtvarná činnost, sport, literární nadání aj.

Motivy

Motivy v partnerském vztahu dvou jedinců lze chápat různě, avšak s ohledem na téma práce lze jejich vymezení chápat především s ohledem na formování osobnosti. „Motivy můžeme označit jako psychologické příčiny reakcí, činností a jednání zaměřené na uspokojování potřeb“ (Emmert, 2003, str. 137). Tyto motivační vlastnosti tak utváří unikátní znaky osobnosti, čímž se vyznačuje jedinečnost osobnosti. V tomto případě lze pro snadnější pochopení použít známou frázi „co se líbí jednomu, nemusí se líbit druhému“. Hlavní

formou motivu jsou potřeby, které můžeme označovat buď za stav nedostatku či naopak nadbytku něčeho, co nás vede k činnostem, prostřednictvím kterých potřeby uspokojujeme (Emmert, 2003, str. 137). Potřeby, které má každý jedinec vrozené, souhrnně nazývané také jako **biologické**, jsou primární potřeby, se kterými jedinec přichází na svět. Mezi biologické, vrozené potřeby patří např. potřeba dýchání, potravy, spánku a bezpečí či také potřeba zachování rodu. Potřeby **sociální**, jsou takové potřeby, které si jedinec v průběhu života osvojuje a získává. K těmto sociálním potřebám se přidružují potřeby kulturní (vzdělání, kulturní život aj.) a psychické, do kterých řadíme radost, štěstí, lásku apod.

Emoce

Emoce, jež hrají prim při utváření vztahové sítě a partnerství, jsou nepostradatelnou součástí psychiky jedince. Jsou to psychické procesy, na základě kterých hodnotíme prožité situace, různé skutečnosti či průběh a výsledky činnosti jedince. Jedna z mnoha definic zní: „Emoce jsou velmi komplexní jevy, jejich charakteristickým rysem je velká citlivost a proměnlivost“ (Stuchlíková, 2002, str. 11). Emoce, které prožíváme se v nás „probouzí“ zejména ve vztahu k druhým či k sobě samému. V tomto případě se jedná o tzv. komplexní či sociální city. Další kategorií jsou city primární, tedy základní, do nichž řadíme všechny emoce, se kterými se jedinec rodí, tedy všechny ty, které jsou vrozené. Primární emoce mohou též reagovat na nenadálé, důležité životní situace. Jedinec, který se konfrontuje s určitou situací v jeho životě tedy prožívá řadu emocí, které ho ovlivňují nejenom po psychické stránce, ale mnohdy i ve fungování různých tělesných orgánů. Je známo, že pokud prožívá negativní emoce, zejména pak při rozčilení, stoupá krevní tlak nebo se zrychluje srdeční tep. V případě, že se člověk cítí smutně, vyčerpaně, srdeční tep se naopak zpomaluje a jedinec může pociťovat až nechuť pohybovat se (Šimek, 2005, str. 141 – 143). Prožitky mohou být také doprovázeny pozorovatelným výrazem, jako jsou gesta, mimika, hlasové změny aj.

Pokud bychom měli vymezit základní emoce, které se vztahují k interpersonálním vztahům tedy i vztahům partnerským, kterými se tato práce zabývá, můžeme se opřít o výzkum amerického psychologa Paula Ekmana. Ekman sestavil seznam primárních emocí a definoval:

hněv (zlost) – přirozená emoce, je reakcí na frustraci, agresi či pocit ohrožení, zahrnuje nelibost, hněv (může vyvolat např. ztráta milované osoby), únava, bolest, ale i sexuální frustrace aj., nekontrolovatelný hněv může mít za následky rozpad osobních vztahů,

znechucení/ odpor – základní emoce, vyjadřuje nechuť k určitým předmětům nebo lidem, emoce je spojena s viděním, cítěním, chutí a dotykem,

strach – záporný pocit, vzniká v nebezpečných situacích či ze ztráty blízké osoby či partnera, vztahuje se ke konkrétnímu objektu či situaci,

radost – fundamentální² cit, vzniká při dosažení úspěchu či náklonnosti ze strany partnera a jiných osob, trvalejší pocity radosti jsou označovány jako štěstí,

smutek – nelibý cit, vzniká jako reakce na separaci či na neúspěch, v souvislosti s partnerstvím může působit smutek např. delší odloučení, ale zároveň je také obohacujícím prvkem citového vztahu, rozchod dle Plhákové „hůř emočně snáší partner, který si jej nepřál a příčiny lze hledat ve zraněné sebelásce“ (Plháková, 2004, str. 407)

překvapení – neutrální emoce, reakce na něco neočekávaného, označováno jako „nejrychlejší emoce“ trvající maximálně sekundu, při interpretaci překvapení se často jedinci liší (Plháková, 2004, str. 405 – 408).

1.2.2 Faktory biologicky podmíněné

Faktory, jež jsou biologicky podmíněné se týkají snižování míry odolnosti vůči zátěži. Hovoříme také o psychofyziologických poruchách, o geneticky podmíněných projevech temperamentu nebo o disproporcí³ mezi fyzickou a psychosociální zralostí v době dospívání, tedy ve věku, kdy si jedinci volí partnery (Šulová, 2011, str. 185). Biologicky podmíněné faktory neboli endogenní faktory vznikají účinkem vlastností organismů, a rozumíme jimi všechny činitele vnitřního charakteru. Endogenní faktory jsou tedy jakékoliv vnitřní příčiny spočívající ve zděděných, vrozených a získaných vlastnostech. Výběr partnera či partnerky je z pohledu biologické podmíněnosti ve velké míře určován tím, s čím se jedinec setkal u rodiče opačného pohlaví. Může se jednat o zcela formální charakteristiky, jakými jsou vzhled, gesta či záliba až po povahové rysy (temperament, stabilita, labilita).

² Fundamentální = základní, podstatný, hlavní (Kraus a kol., Nový akademický slovník cizích slov A-Ž, 2005, str. 41).

³ Disproporce = nepoměr, nerovnoměrnost, neúměrnost, nevyrovnanost (Kraus a kol., Nový akademický slovník cizích slov A-Ž, 2005, str. 33).

1.2.3 Faktory sociálně podmíněné

Sociálně podmíněné faktory, které ovlivňují kolísavost či trvalost rodiny vychází z několika oblastí: z procesu socializace a individuace (attachment, deprivace, výchovné principy, dále jsou ovlivňovány původní rodinou a také vyplývají z aktuální životní situace jedince (bydlení, finanční situace a zdraví atd.) Pozitivní vliv primární rodiny na trvalost partnerských vztahů je zřejmý v případě, že oba rodiče pro jedince v raném dětství a dospívání zastávali imponující roli ve vztahu ke svému pohlaví. Pokud se tedy dítě identifikovalo s rodičem stejného pohlaví, rodič opačného pohlaví následně hraje velmi důležitou roli při pozdější volbě partnera. Pokud se jedinec ztotožnil a identifikoval s rodičem opačného pohlaví, výběr partnera pak proběhl dle něj a mohlo též dojít k částečné či úplné identifikaci s ním. V případě, že se u jedince projevují chaotické, netrvalé a časté změny partnera, je pravděpodobné, že žádný z rodičů nebyl imponující a proto dochází k nestabilnímu chování v partnerských vztazích.

Psychické vlastnosti lze tedy chápat jako komplex stálých, dlouhodobých, osobnostních rysů a znaků člověka. Na základě psychických vlastností můžeme předvídat, jak se člověk zachová, či jak bude reagovat na určité situace. Do psychických vlastností můžeme zařadit např. temperament, intelektovou schopnost aj. I přesto, že psychické vlastnosti a jejich struktura jsou poměrně stále, může se stát, že se vlivem určitých životních podmínek můžou měnit a různě se vyvíjet. Kohoutek (2009) upozorňuje, že při vytváření osobnosti hrají důležitou roli také činitele, které se navzájem ovlivňují. Dle jeho slov za osobnostní rysy zodpovídá mnohostranná podmíněnost všech jevů, ať už biologických, historických, ekonomických a geografických, sociálních a individuálně psychologických.

Tato první kapitola nám umožnila získat podrobný přehled psychických vlastností osobností dle vybraných autorů mohl pomoci nastínit a hlouběji pochopit chování ale i prožívání jedinců, v našem případě klientek azylových domů. Psychické vlastnosti totiž dle poznatků z výše uvedených teorií ovlivňují způsob, hloubku a intenzitu prožívání nejen komplexně, ale lze je chápat i v souvislosti s partnerskými vztahy, tedy i stabilitou, což je pro náš výzkum stěžejní.

2 PARTNERSKÉ VZTAHY

Ve druhé kapitole se zaměříme na partnerské vztahy, které jsou pro naši práci hlavním tématem. Partnerské vztahy však obsahují spoustu podtémat, které se k nim vztahují a v rámci kontextu diplomové práce se budeme v následující kapitole zabývat i jimi. Pro co nejhlubší a nejucelenější přehled v kapitole nabízíme vysvětlení partnerských vztahů a jejich forem, stručně si shrneme fáze vztahu a dále se budeme věnovat manželství a nahlédneme na něj napříč mnoha pojetími. V neposlední řadě se v kapitole budeme věnovat i problematice volby partnera.

2.1 Vymezení pojmu partnerské vztahy

Partnerský vztah chápeme s ohledem na potřeby a téma této práce, jako vztah dvou dospělých jedinců, kteří jsou společně nejenom emočně spjati, ale sdílí spolu navzájem i část svého života a oboustranně se považují za milostné partnery. Pokud bychom měli odborněji definovat pojem partnerských vztahů, nenalezneme autora, který by přesněji specifikoval a vymezil definici partnerských vztahů jako celku, avšak domníváme se, že jedním ze stavebních prvků partnerských vztahů je láska. Láska, kterou je mnohdy lehké přijímat, ale těžší dávat. Láska, která stojí na principech dobrovolnosti. Láska, které je všude tolik, přitom tak málo. Konkrétnější definici však přináší Peseschkian, který partnerské vztahy chápe jako těsný vztah – ať už přátelský, manželský či pracovní, ve kterém aktérům záleží na mezilidských vztazích (Peseschkian, 1995, str. 19). Za zmínku stojí také rozdělení tří základních způsobů partnerských vztahů, které vymezuje stádia partnerského vztahu nehledě na to, o co v konkrétním vztahu jde:

- a) stádium jednoty – řadíme zde hledání partnera, přání žít s někým druhým a soudržnost, v případě nalezení partnera se jedná o touhu po intimitě, objetí,
- b) stádium rozlišování – partnera poznáváme více, vyhledáváme si ho podle toho, jak vypadá, jestli nám jsou sympatické jeho vlastnosti nebo třeba i to, z jaké rodiny pochází,
- c) stádium odpoutání – prosazování se vůči příliš těsné jednotě s partnerem, vytvoření si vlastních zájmů, nastavení hranic mezi partnery, následuje odpoutání a rozchod.

(Peseschkian, 1995, str. 30-31)

Odlíšný pohled na partnerské vztahy zaujímá Willi (2011), který partnerské vztahy nevidí pouze jako dynamický konstrukt ovlivněn společenskými aspekty, ale vnímá je z hlediska

ekologického pojetí. V ekologickém pojetí klade důraz na utváření vnějšího a vnitřního světa partnerů konfrontující se s jejich společenským životem. Propojení těchto dvou odlišných světů, tedy vnitřního a vnějšího světa partnerů má dle Williho velký význam pro utváření identity, smysluplnosti ale především stability partnerského vztahu. Utváření vnitřního partnerského světa vede k vzájemné jednotě vztahující se k stejným, či podobným vizím, smyslům, pravidlům a normám soužití. Oboustranně vytvořený vnější svět partnerů autor prezentuje nejenom jakou touhu po společném bydlení, ale především pak následné vytvoření společného domova, rozdělení jednotlivých prostorů a jejich vybavení, ale řadí do něj i společné zplození potomků a jejich výchovu (Willi, 2011, str. 52).

2.2 Fáze vztahu

Níže si vymežíme postupné fáze vztahu, které postupně s přidanou časovou dimenzí přechází z vášnivé lásky na lásku přátelskou. Matějková (2007, str. 14-15) rozlišuje tři fáze vztahu podle délky trvání partnerského vztahu:

- a) zamilovanost – jedno z nejkrásnějších období v životě všech partnerských dvojic, trvá 2 – 3 roky, individuálně odchází i dříve, zamilovaná osoba je plna euforie, lépe navazuje přátelské vztahy, je komunikativní, každý úkol se zdá být jednoduchý, jedinec toleruje na partnerovi i to, co není v pořádku, má tendence vidět vše „růžovými brýlemi“, trvá-li vztah tři a více měsíců, stává se oficiálním a dochází k hlubšímu emocionálnímu sblížení;
- b) láska – přichází kolem třetího roku vztahu, je založena na velmi silné citové vazbě, je to tišší cit nežli zamilovanost, partneři se těší ze své blízkosti, dvojice už nemá potřebu tolik komunikovat, ubývá i vášně a okouzlení partnerem, nevyzrálí jedinci mohou toto vnímat jako počátek nudy a stereotypu ve vztahu;
- c) přátelství – přátelská láska – trvalý cit, přátelská láska je typická pro dlouhodobé vztahy, které trvají okolo 18 let, partneři se vzájemně znají, nepotřebují se ubezpečovat o své lásce, panuje mezi nimi důvěra, cítí se společně bezpečně, tolerují sebe a své chyby (Matějková, 2007, str. 15).

2.3 Romantický vztah

V předchozí podkapitole jsme si představili a pokusili se vymežit pojem partnerských vztahů. Nyní se zaměříme na definování romantického vztahu, který, jak se zdá, z mnoha zahraničních ale i českých zdrojů bývá chápán vcelku odlišně. V našich končinách roman-

tický vztah často spadá do kategorie partnerských vztahů, z čehož může být zřejmé, že partnerské vztahy jsou jeho zastřešující pojem. Romantický vztah bývá také laicky označován jako počátek partnerských vztahů, tedy jako fáze, kdy se partneri navzájem poznávají, prožívají námluvy či cítí ony známé „motýlky v břiše“. O definici romantického vztahu se pokusil britský sociolog Anthony Giddens, který vymezil dva druhy lásky, přičemž oba staví na stejných základech. Romantický vztah nebo romantická láska se vyznačuje především a pouze jen láskou mezi dvěma odlišnými pohlavími, což znamená, že je výlučně heterosexuální (Giddens, 2012, str. 15). Giddens chápe romantický vztah z pohledu toho, že hlavní aktéry spojují genderové protiklady, které se navzájem přitahují. Ženy prahnou po silném, svalnatém muži, kdežto většině mužům imponuje žena, která neoplývá svalstvem či dokonce působí křehce. Všechny tyto genderové rozdíly jsou dle Giddensovi teorie založeny na mytickém spojení ženy a muže, kteří společně chtějí realizovat vstup do manželství či založit rodinu (Giddens, 2012, str. 16).

Za nedílnou součást romantické lásky je navzdory staletími považována vášně a sexuální přitažlivost. Milostná vášně je stav vášnivého vzplanutí k osobě, která je pro nás zajímavá a přitahuje nás, ať už podle vizuální stránce (vzhled, styl oblékání aj.) tak i způsobem vyjadřování, stylem humoru, stejnými zájmy apod. S romantickým vztahem je úzce spjata i láska na první pohled, avšak Giddens uvádí, že pokud se stane okamžitá přitažlivost součástí romantické lásky, pak je nutné ji oddělit od milostné vášně. Milostnou vášně charakterizuje jako: „uvědomění si kvalit druhého a touha se s ním seznámit, jedná se o akt přitažlivosti k někomu, kdo může ze mne udělat celého člověka“ (Giddens, 2012, str. 16). Mezi další typ romantických vztahů, který autor používal jako analytické konstrukce pro své sociologické výzkumy, řadíme konfluentní lásku. Ta vychází z uvědomění si vlastního postavení ve vztahu, z reflexivity vlastní identity. Konfluentní láska nemá podobu typicky romantického vztahu nýbrž velmi racionálního konceptu, ve kterém oba partneri jednají rovnocenně a vnímají úskalí ale i silné stránky jejich vztahu. Konfluentní láska taky nemusí být výlučně spojena s heterosexuálními vztahy tak jak je tomu u romantické lásky, ale může fungovat i v homosexuálních partnerstvích protože pracuje spíše než s pohlavím partnerů s jejich feminitou a maskulinitou, které nemusejí být na pohlaví závislé (Giddens, 2012, str. 17).

2.4 Teorie volby partnera

„Vy jste se hledali, až jste se našli!“ Tuto větu občas slyšel každý z nás, ať už byla mířena na náš vztah či na vztah někoho blízkého, známého. Je v ní ale zcela jistě ukryta pravda. Jen málokdo si za svůj život projde vztahy, které lze počítat na jedné ruce, a proto se může zdát cesta k hledání ideálního, tedy vhodného partnera zdoluhavá a únavná. Častokrát také můžeme mít pocit, že ideální partner pro nás neexistuje. To, co nás při volbě partnera ovlivňuje a proč si vybíráme zrovna takový typ partnera se stává poměrně často předmětem debat jak mezi odborníky, tak i mezi laickou veřejností. Jeden z prvních výzkumů, který se zabýval důležitostí potencionálních kvalit partnera provedl sociolog Reuben Hill. Hill ve svém výzkumu zjistil, že muži kladou větší důraz na fyzický vzhled více než ženy. Ženy oproti mužům více dbají na materiální a finanční zabezpečení muže. Hillův výzkum byl mnohokrát opakován, ale přesto si vždy obhájil výsledky, které tvrdily, že se mladší generace nijak významně neliší v důležitosti kvalit ve srovnání s generací starší (Hudson and Henzel, 1969, online). Oproti tomu český výzkum, prováděný v roce 1997, sleduje názory mladých lidí na to, jak by měl vypadat jejich ideální partner. Výzkum ukazuje, že pro mladé lidi jsou na prvním místě rodinné hodnoty. Mezi nejdůležitější vlastnosti ideálních partnerů však patří vztah k dětem, zodpovědnost a poctivost, také smysl pro rodinný život a tolerantnost. Z výsledků tohoto výzkumu lze tedy vyčíst, že většina respondentů kladla obrovský důraz na fungování rodiny. „Tyto atributy jsou základem soudobé vize ideálního partnera“ (Vymětalová In Fialová, Kučera, Hamplová, 2000, str. 101).

Pokud bychom se měli zabývat tím, jakým způsobem probíhala volba partnera v minulosti, zjistíme, že ne vždy to byla svobodná volba každého jedince. Mnohdy totiž partnera vybírala rodina, především pak rodiče, kteří se ohlíželi na to, jaké majetky potencionální partner má a jaké postavení na společenském žebříčku zaujímá. K tomuto tvrzení se přiklání i Katrňák (2008, str. 239), který popisuje, že: „Tradiční výběr partnera byl dříve zájmem především rodičů, kteří pro své potomky chtěli to nejlepší“. V dnešní, moderní době už je výběr partnera ponechán jedinci, který si protějšek hledá a rodina už tak nezasahuje do jeho výběru a pokud ano, tak jen krajně a nepřímo. Níže si uvedeme základní a nejznámější teorie výběru partnera, se kterými se ztotožňuje řada autorů.

2.4.1 Model emocionálního posílení

D. Byrne zpracoval v roce 1971 teorii, zakládající si na podobnosti postojů partnerů. Lidé, kteří jsou si podobní v sobě navzájem vzbuzují pozitivní a kladné pocity a ti odlišní zase naopak pocity záporné. Jedinci, kteří navzájem zaujímají podobné postoje a názory tedy stejným úhlem pohledu nazírají na svět, čímž dochází k stoupání interpersonální atraktivity. S lidmi, kteří v nás vzbuzují příjemné, pozitivní a kladné emoce máme tendenci se sbližovat a sdružovat. Z výše popsaného je zřejmé, že vzájemná atraktivita pramení z emocionálních stavů (Slaměník In Výrost, Slaměník, 2008, str. 255).

2.4.2 Teorie rovnováhy

Teorie rovnováhy F. Heidera vychází ze základu kognitivní struktury se třemi objekty a jejich vzájemnými vztahy. Zjednodušeně se dá prezentovat jako teorie zabývající se nejenom vztahem mezi dvěma osobami, ale rovněž i vztahem k dalším objektům (vize, lidé, náboženství, názory). Podle této teorie může nastat stav, kdy se lidé vzájemně přitahují určitými vlastnostmi (vzhled, osobnostní vlastnosti) ale dochází k nesouladu v jiných důležitých věcech, což velmi výrazně snižuje vzájemnou atraktivitu (Slaměník In Výrost, Slaměník, 2008, str. 255).

2.4.3 Teorie sociální výměny

Představiteli teorie sociální výměny je J. W. Thibaut a H. H. Kelley a je zařazována mezi jednu z nejznámějších psychologických teorií. Teorie přichází s myšlenkou, že čím více se protějščí navzájem obohacují a čím víc jim vztah dává než berem tím větší je pravděpodobnost že ve vztahu setrvají. V opačném případě, kdy vztah spíše ubírá, je předpoklad toho, že skončí. Slaměník (2008) shrnuje, že: „Jestliže vztah nepřináší ani průměrné uspokojení, ale jedinec nemá lepší alternativu, zůstává ve vztahu; jestliže má lepší alternativu, stává se tento jedinec atraktivnější“ (Výrost, Slaměník, 2008. Str. 255).

2.4.4 Teorie rovnosti

Tato teorie navazuje na teorii sociální výměny a rozpracovává ji hlouběji. Je obohacena o myšlenku, že partneri ve vztahu zvažují a uplatňují nejenom své výsledky, nýbrž i výsledky partnera. Vztah partnerů je tedy založen na férovém a rovnocenném jednání, přičemž ani jeden z partnerů by neměl do vztahu vkládat více energie nežli ten druhý. Pokud je vztah skutečně založen na teorii rovnosti, pak jej lze nazvat za stabilní a šťastný.

V případě, že by během vztahu docházelo k narušování rovnováhy mezi partnery, může nastat situace, kdy se jeden z partnerů nebude cítit dostatečně uspokojen a vztah tak může spět ke svému konci.

2.4.5 Duplikační teorie rodičovského principu

Teorii, jejíž základ pochází z psychoanalýzy lze zařadit do psychoanalytických teorií výběru partnera. Je založena na skutečnosti, že se jedinec, který vstupuje do vztahu s druhou osobou musí „vzdát“ či odprostit se od rodiče opačného pohlaví. Dle psychoanalýzy se ale ne vždy podaří tento krok realizovat správně a je tedy více než pravděpodobné, že jedinec bude mít tendence vybírat si stejné typy jako je jeho matka (u mužů) nebo otec (u žen). „Jen výjimečně, když je silná oidipovská vazba zpracována jako strach z incestu, hledá si syn úplný protiklad své matky“ (Novák, Hargašová, 2007, str. 44).

2.4.6 Duplikační teorie sourozeneckého principu

Teorie sourozeneckého principu staví své poznatky na předpokladu, že pro správné fungování partnerských dvojic je důležité pořadí narození mezi sourozenci. Walter Toman, autor teorie sourozeneckého principu zdůrazňuje, že při výběru potencionálního partnera jedinec disponuje tendencí opakovat vztahy z dětství. Jednoduše lze říci, že si starší bratr sestry hledá mladší sestru bratra a podobně (Novák, Hargašová, 2007, str. 44). Matějková (2007, str. 31) duplikační teorii vysvětluje též a dodává, že: „Žena, která je narozena jako prvorozená, bude mít spokojenější vztah s mužem, který je narozený jako druhorozený a má starší sestru. Naopak s partnerem, který je též prvorozený a je zvyklý o všem rozhodovat a nést zodpovědnost bude mít více konfliktních situací“.

2.4.7 Teorie komplementarity potřeb

Teorie komplementarity potřeb R. Winche přichází s tím, že se přitahují partneři, jež mají protikladné vlastnosti, např. že extrovert si rozumí s introvertem, submisivní jedinec zase dokáže lépe vyjít s dominantním jedincem a podobně. Ve vztahu tak společně vydrží pouze ti jedinci, o kterých se lidově říká, že: „protiklady se přitahují“. Naopak fráze „vrána k vráně sedá“ by v teorii komplementarity potřeb své místo nenašla.

2.4.8 Komplexní teorie

Mezi další teorie výběru partnera lze zařadit komplexní teorii, kterou zpracoval a následně empiricky ověřoval psycholog Bernard Murstein. Komplexní teorie, mnohdy označována i jako S – V – R teorie (Stimulus – Value – Role) je založena na třech komponentech. Tyto komponenty či síly se navzájem přitahují a prolínají. Murstein tedy blíže definoval uplatnění tří přitažlivých sil, které se dostávají do popředí při výběru partnera – podnět, hodnota, role (Plaňava, 2000. Str. 181). K přitažlivosti a atraktivitě mezi partnery dochází v následujících stádiích:

- a) stádium první (fáze podnětu) - osoba nás dokáže zaujmout svým fyzickým vzezřením, způsobem sociální komunikace nebo tím, co o něm vypovídá jeho okolí, působí atraktivně a zapůsobí na osobu druhého pohlaví jako podnět;
- b) stádium druhé (fáze hodnot) – v tomto stádiu dochází k porovnávání postojů, hodnot a zájmů mezi partnery, dvojice si vzájemně ověřuje atraktivitu, pokud mezi nimi probíhají vzájemné sympatie i nadále, mohou se rozvinout hlubší a intenzivnější city;
- c) stádium třetí (fáze kompatibility rolí) – u dvojic ve třetím stádiu dochází k prověřování kompatibility rolí, především rodičovských, sexuálních a hospodářských, na základě podnětové atraktivity a vzájemné přitažlivosti se pak dvojice může rozhodnout pro vstup do manželství.

Teorie, které byly výše popsány se ve větší míře orientují pouze na vnitřní pocity a nezahrnují i jiné okolnosti, kterými se člověk může nechat při výběru partnera ovlivnit. Vzhledem k tomuto faktu může nastat situace, kdy si jedinec vybere ne ideálního partnera, ale pouze rozumného (Možný, 2006, s. 118).

V kapitole věnované partnerským vztahům a s nimi příbuznými tématy jsme se pokusili nejprve obecně shrnout partnerské vztahy a následně jsme je klasifikovali do tří základních forem, kterými jedinci můžou, ale také nemusí procházet během cesty životem. Dále jsme část kapitoly věnovali volbě a výběru partnera, se kterými souvisí i předložené teorie o výběru. Tyto teorie mohou být pro řadu z nás i vysvětlením, proč si hledáme stejné či obdobné typy partnerů a že velký vliv na výběr partnera může mít i primární rodina. V neposlední řadě jsme se seznámili se základními fázemi vztahu, které jsme si stručně definovali. Je však nutné zmínit, že každý jedinec pocítuje emoce a s nimi i související city jako je láska odlišně, a proto je nutno nazírat na každý vztah individuálně.

3 PARTNERSKÉ VZTAHY ŽEN V AZYLOVÝCH DOMECH

V poslední kapitole teoretické části diplomové práce se budeme zabývat azylovými domy „dále AD“) jakožto jednou z forem pomoci v náročné sociální situaci, kterou obyvatelky AD prožívají. Seznáme se s definicí AD, shrneme historii a současnost azylových domů, dále se lehce dotkneme legislativního ukotvení azylových domů. V neposlední řadě si nastíníme nejčastější důvody, které stojí za vyhledáním této sociální služby.

3.1 Definice azylových domů

V kontextu diplomové práce se budeme zabývat azylovými domy pro ženy. Nicméně si pro přehlednější a hlubší vhled do problematiky uvedeme a vydefinujeme pojem azylových domů obecně tak, abychom byli schopni vnímat rozdíly poskytovaných služeb v těchto zařízeních. Azylové domy jsou chápány jako služba sociální prevence, která nabízí poskytnutí střechy nad hlavou ohroženým osobám, v našem případě tedy ženám, které se ocitly v nepříznivé sociální situaci. Matoušek tuto definici potvrzuje (2003, str. 22) ve Slovníku sociální práce a vysvětluje, že azylový dům je zařízení, sloužící k ubytování osob bez přístřeší. Charita České republiky, která na našem území zřizuje několik azylových domů pro matky s dětmi, vymezuje azylové domy jako zařízení sloužící pro práci s lidmi bez přístřeší a lidem v nouzi nabízí potřebnou pomoc. „Důležité je, že azylové domy poskytují pro jeho obyvatele nejen střechu nad hlavou, ale také služby, vzdělávací programy a to nepřetržitě“ (Charita České republiky, 2012, online). Azylový dům je tedy místo, které svým posláním a službami zajišťuje důstojné a přechodné ubytování pro osoby, které se vlivem nepřízně osudu, či jiných životních peripetií dostali do svízelné situace, se kterou si neumí poradit vlastními silami. Kromě poskytování přechodného bydlení je hlavním cílem azylových domů i poskytnutí sociálního poradenství vedoucí ke zlepšení sociální situace. Činnost a poslání azylových domů se řídí také dle platné legislativy a to především zákonem 108/2006 Sb. o sociálních službách, který uplatňuje definici, že: „Azylové domy poskytují pobytové služby na přechodnou dobu osobám v nepříznivé sociální situaci spojené se ztrátou bydlení“ (108/2006 Sb. ČR, 2006).

Na závěr je nutno dodat, že služby, které azylové domy nabízí svým klientům, nejsou navzájem nijak informačně propojeny, čímž vzniká fenomén migrace klientů z jednoho AD do dalšího AD. Klienti tak jednoduše ztrácí motivaci hledat si vlastní bydlení a jako nejnadhší řešení své situace vidí opětovné stěhování se do jiného azylového domu.

3.2 Historie azylových domů v ČR

Z historie je známo, že základním kamenem pro sociální služby v naší zemi byla církev. Církev si tak pod „svá křídla“ mimo hlavní její duchovní poslání přivzala i péči o chudé, nemocné nebo i opuštěné děti a začala zřizovat instituce starající se o potřebné. Nejvíce rozšířené byly v této době chudobince, sirotčince či starobince. Výrazná změna, která přispěla k transformaci sociální péče a sociálního zabezpečení přišla v roce 1989, kdy se po uvolnění socialistického režimu začaly budovat organizace, které přirozeně reagovaly na potřeby občanů v nově se rozvíjejícím demokratickém státě. Azylové domy se začaly budovat jako reakce na nově vzniklé sociální události, které doposud v komunistickém Československu nebyly tak zjevné. Mezi hlavní důvody, kvůli kterým se začaly realizovat tato přechodná „útočiště“ patřily hromadné výpovědi ze zaměstnání, zánik velkých podniků, ztráty bydlení či větší odliv vězňů z vězení. Církev už tak v moderní historii státu nebyla jediným zřizovatelem služeb sociální pomoci, nýbrž i obce a nevládní organizace, které se o rozmach AD zasloužily.

3.3 Azylové domy pro matky s dětmi

Ženy, které se v AD ocitají, prochází bezesporu těžkým a nelehkým životním obdobím. Obtížnou sociální situaci však „zhoršuje“ i fakt, že ji prožívají společně se svými dětmi. Poslání a cíle azylových domů se tedy neorientují pouze na samotné ženy, ale zaměřují se i na jejich děti, což potvrzuje i Matoušek (2003, str. 33), který shrnuje, že: „Azylové domy pro matky jsou zařízení pro ubytování matek s dětmi, které se dostaly do tak nepříznivé situace, že by bez náhradního ubytování nebyly schopny vychovávat svoje dítě. S další definicí azylových domů nabízí i Navrátilová, která azylové domy pro matky s dětmi definuje jako zařízení, ve kterých nalézají matky a jejich děti dočasné útočiště v jejich obtížné životní situaci spojené se ztrátou bydlení. Uvádí, že tato zařízení slouží k ochraně matek a dětí a k podpoře a zlepšení jejich sociálního fungování. Autorka uvádí, že jedním ze základních principů azylových domů je jejich přechodný charakter. Podle autorky je v azylových domech pro matky s dětmi ženám poskytnuto ubytování a je jim nabídnuta pomoc při uplatňování jejich práv, oprávněných zájmů a také pomoc při obstarávání osobních záležitostí spjatých se snahou o zlepšení jejich sociálního fungování. Pobyt v azylovém domě si matky hradí samy (Navrátilová, 2013, str. 428- 429). Azylový dům tohoto typu poskytuje matce a dítěti (dětem) místnost s kuchyňským koutem, někdy i s dalším vybavením v zá-

vislosti na vybavenosti a kapacitě zařízení. Matky někdy vyžadují podporu a instruktáž při výchově dětí, kterou jim poskytují pracovníci azylu.

Pro klientky v azylových domech je minimálně za začátku jejich pobytu důležité, aby se s pověřenou osobou, nejčastěji sociálním pracovníkem, dohodly na setkání, ve kterém se naplánují kroky vedoucí k zlepšení sociální situace. Pracovník je tak plně obeznámen s životní situací klientky a má možnost pozitivně ovlivnit další průběh pobytu a plánování dalších kroků.

3.4 Poskytované služby

Služby, které jsou klientkám v azylových domech poskytovány slouží k tomu, aby posílily schopnosti vedoucí k zvládnání běžných, životních záležitostí. Koutníková uvádí, že služeb, které poskytují azylové domy pro matky s dětmi, je mnohem více, než jen poskytnutí přechodného bydlení. Cílem služeb, které jsou poskytovány v azylových domech pro matky s dětmi, je primárně zajistit uživatelům dočasné bezpečné zázemí a následně pomoci uživatelům k návratu zpět do běžného života (Koutníková, 2010, s. 89).

Základní sociální poradenství

- sociální poradenství má ve své kompetenci sociální pracovník, který se snaží nalézt vhodné postupy k řešení obtížné situace klientky. Jedná se především o předávání informací, rad a postupů. V některých případech je nutno předat klientce informace o tom, na jaké dávky státní sociální podpory má nárok, jak a kde o ně může zažádat.

Poskytování stravy nebo pomoci při zajištění stravy

- bytové jednotky klientek disponují kuchyní, ve které mají možnost samostatně připravit stravu pro sebe a děti. Pokud klientka potřebuje, pracovníci AD ji poskytnou pomoc při zajištění přípravy stravy. Prakticky se může jednat o pomoc s vyhledáváním receptu, poskytnutí rad k přípravě jídla či dopomoc s vařením.

Poskytování ubytování

- doba, po kterou mohou klientky v azylovém domě pobývat, by neměla přesáhnout jeden rok. Obvykle se jedná o jeden až šest měsíců s možností prodloužení. Prodloužení závisí na plnění podmínek vyplývajících z domovního řádu, na ochotě spolupráce.

Pomoc a podpora při uplatňování práv, oprávněných zájmů a obstarávání běžných záležitostí

- do této kategorie poskytovaných služeb můžeme zařadit veškerou pomoc klientce s vyřizováním osobních záležitostí – může se jednat o pomoc při vyhledávání praktického lékaře, pediatra či delegování na jinou navazující službu. Navazující služba může být klientce doporučena dle její situace a to např. krizové a intervenční centrum v případě, že je klientka obětí domácího násilí. V neposlední řadě je to pomoc a podpora během aktivit, které pomáhají při sociální inkluzi, včetně uplatnění nároků a pohledávek, na které má uživatelka ze zákona nárok (Vyhláška č. 505/2006 Sb.).

Pracovně vzdělávací program

- do tohoto programu se řadí konání besed, přednášek a kurzů, které zařízení pro své klientky organizuje. Svým zaměřením se může jednat o posílení či získávání pracovních návyků a dovedností. Kurzy se ve větší míře zaměřují na zlepšení uplatnitelnosti žen na trhu práce.

Volnočasový program

- sem spadají aktivity, které se snaží pozitivně ovlivnit volný čas klientek s dětmi. Některé z azylových domů organizují výlety a kroužky na upevnění jak vztahů klientek s dětmi, tak i vztahů mezi klientkami a pracovníky, což je nezbytně nutné k správnému budování důvěry a s ní spjaté důvěry.

3.5 Příčiny vyhledání služeb AD

Nelehká životní situace, těžký rozchod s partnerem či rozvod, ztráta bydlení, ale také domácí násilí jsou nejčastější příčiny, kvůli kterým žena vyhledá azylové ubytování. V případech, kdy žena s dětmi žije a vychovává je v nevyhovujících podmínkách, čímž hrozí jejich odebrání ze strany orgánu sociálně – právní ochrany dětí se jedná o nejjednodušší cestu k nápravě a k vyřešení situace. Matoušek a kol. (2005, str. 44) uvádí, že pokud ženě hrozí odebrání dětí, pokouší se velmi rychle nalézt azylové ubytování a postupně hledá vhodnější ubytování, které, pokud nalezne zabráni odebrání dětí z rodiny. V následujících podkapitolách si shrneme nejčastější příčiny příchodu matek do azylových domů.

3.5.1 Těživá finanční situace rodiny

Jedním z nejčastějších důvodů vedoucí k vyhledání služeb azylových domů je špatná finanční situace žen. Do neuspokojivé situace související s financemi se dostanou ve většině případů ženy s nižším sociálním statutem, a to nejen z důvodu nižších finančních příjmů, ale častěji také kvůli většímu počtu potomků a méně odpovědnému životnímu stylu (Matoušek, Koláčková, Kodymová, 2010, str. 45). Další častou příčinou toho, proč se ženy dostanou do finanční tísně, jsou nevyřešené pohledávky z minulosti, které se snaží splácet pomocí dalších nevýhodných půjček, čímž se situace stává více a více neúnosnou a dluhy se na sebe nabalují a žena se dostane do dluhové propasti. Existenční problémy osamocенých matek v AD mohou pramenit i z nedobytnosti výživného, které otec na dítě či děti neplatí. Pokud se matka rozhodne výživné vymáhat, je to ve většině případů běh na dlouhou trať protože se soudní řízení může vléct několik měsíců. O to víc znepokojující, faktem je, že neplatiči výživného nejsou často postižitelní ani exekučně.

Mnohdy mezi jediné příjmy ženy patří pobírání rodičovského příspěvku či přídatku na dítě. V takovém případě si žena není schopna s ohledem na finanční situaci zajistit pronájem bytu a uchyluje se k variantě bydlení v AD.

Za příčinu finanční tísně u žen v AD je často považována i nízká až nulová finanční gramotnost, která souvisí s neschopností zacházet s financemi, s nepřiměřenými a nepromyšlenými výdaji.

3.5.2 Nezaměstnanost

Dalším z důvodů pobytu žen v AD je nezaměstnanost. Dlouhodobá nezaměstnanost, zejména delší než jeden rok má nejenom negativní ekonomické důsledky, ale také působí na fyzické a psychické zdraví jedince, které mu následně znemožňují znovuzачlenění do pracovního procesu (Matoušek, Koláčková, Kodymová, 2010, str. 299 – 303). Kromě dopadu na ekonomickou situaci rodiny má nezaměstnanost bezesporu vliv i na sociální změny, se kterými se nezaměstnaný musí konfrontovat. S nezaměstnaností se mění i sociální status nezaměstnaného, úroveň životního stylu a doposud zaběhnuté stereotypy. Změna a snížení sociálního statusu je často vnímána i okolím a společností. Člověk, jež se ocitl bez práce může být vnějším okolím vnímán jako podřadný a to především kvůli tomu, že není schopen i nadále udržovat dosavadní společenskou pozici (Matoušek, Koláčková, Kodymová, 2010, str. 305). U matek samoživitelek, které AD nejčastěji obývají je situace zhor-

šena tím, že je zaměstnavatelé do řad zaměstnanců nepřijímají právě z důvodu toho, že pečují o dítě samy. Leckdy samoživitelkám nezbyvá jiná varianta než to, stát se pravidelným příjemcem sociálních dávek a pohybovat se na hranici životního minima. Nezbytně nutné je také zmínit fakt, že děti vyrůstající s nezaměstnanými rodiči či jedním rodičem (matkou/otcem) přebírají jejich vzorce chování. V takových případech pak není výjimečné, že se dítě v raném věku identifikuje s tímto způsobem života tzv. „na dávkách“ a je poté velmi obtížné a nesnadné ho motivovat k vhodné pozice na trhu práce (Matoušek, Pazlarová a kol. 2014, str. 49).

3.5.3 Bytová problematika

Výše uvedené důvody, kvůli kterým ženy vyhledávají azylová ubytování se navzájem prolínají a tvoří propojenou síť. Do sítě těchto příčin spadají bezesporu i problémy s bydlením. Některé z žen přichází do azylových zařízení pro to, že žijí v nevyhovujících podmínkách pro výchovu dětí. Mezi nevyhovující podmínky lze zařadit zvýšená hygienická rizika jako je chybějící zdroj pitné vody, problémy s kanalizací, příliš nájemníků v jednom bytě apod. Dále se může jednat o nedostatečné vybavení bytu ve smyslu chybějícího sociálního zařízení, odpojené elektřiny, nefungujícímu topení aj. Sociální pracovníci mají v kompetenci takové rodiny motivovat k tomu, aby zabezpečily důstojné ubytování vzhledem ke svým možnostem a celkové povaze rodin a proto je matkám a rodinám nabízena možnost využít přechodné ubytování v azylovém domě. „V řadě případů se rodiny do těchto extrémně špatných podmínek bydlení dostanou kvůli tomu, že v předchozím bydlišti nebyly schopny platit nájem a služby spojené s bydlením“ (Matoušek, Pazlarová a kol., 2014, str. 61).

Dalším problémem a důvodem k výpovědi a následnému odchodu z bytu může být kromě neplacení nájemného a služeb i porušování domovního řádu bytové jednotky. Mezi nejčastější důvody k vystěhování patří nedodržování nočního klidu, zvýšený hluk a celkové narušování soužití mezi nájemníky.

3.5.4 Rodinné důvody

Rodinné vztahy jsou jak známo mnohdy velmi zapeklité a složité. Jsou situace, kdy žena vlivem rozchodu či rozvodu přijde i se svými dětmi o střechu nad hlavou a nenachází-li se v jejím okolí nikdo, kdo by ji v těžké situaci pomohl, může se uchýlit k vyhledání azylového ubytování. Jedním z nejhorších rodinných důvodů pro příchod do AD je domácí násilí. Domácí násilí páčáno vůči osobě blízké je svou formou a obsahem nejrozšířenější formou

násilí vůbec. „Domácí násilí zahrnuje všechny formy fyzického, sexuálního a psychického týrání ve všech druzích blízkých vztahů“ (Čírtková, Vitoušová In Matoušek, Koláčková, Kodymová, 2010, str. 227). Násilí páchané na ženách však není problémem dnešní moderní doby, ale objevovalo se i v minulosti. V minulosti bylo domácí násilí více či méně inter-ní záležitostí rodiny a bylo víceméně přehlíženo. Až s tragickými následky v souvislosti s domácím násilím se jím začala společnost zaobírat víc a šířit tak osvětu v boji proti ně-mu. V azylových domech je obětem domácího násilí nabízena pomoc ve všech oblastech, které žena potřebuje – sociálně právní pomoc, psychologická podpora a pokud si to situace i tzv. utajovaný pobyt. Adresu utajovaného pobytu nezná ani Policie ČR, soud či orgán sociálně právní ochrany dětí, čímž se výrazně sníží riziko kontaktu mezi obětí a agresorem. V neposlední řadě pracovníci AD mohou ženě nabídnout návaznou pomoc ve formě speci-alizovaných poraden a intervenčních center.

3.5.5 Problémy související s životním stylem

Mezi další důvody vyhledání služeb AD patří problémový a nevhodný životní styl ať už samotných žen, tak i jejich partnerů a primární rodiny, které svou podstatou ovlivňují vě-domě i nevědomě chod rodinného života a zejména výchovu a dětství dětí. Do problémo-vého a nevhodného životního stylu v souvislosti s pobytem žen v AD řadíme závislost na alkoholu, závislost na drogách nebo patologické hráčství.

Drogová závislost

Závislost na drogách je „stav, který může vzniknout velmi rychle nebo jako důsledek dlou-hodobého užívání určitých látek“ (Matoušek, Pazlarová a kol., 2014, str. 121). Problém se závislostmi se nemusí nutně týkat jen ženy, klientky AD. Uživatelem drog může být i part-ner či manžel ženy, který vykazuje chování závislého, stýká se závislými lidmi a vede ne-vhodný způsob života. V takovém případě může dojít ze strany OSPOD k doporučení vy-hledat si jiné místo pobytu (např. AD) s ohledem na vývoj a výchovu dětí. Toto potvrzuje i Bartoňová, Matoušek In Matoušek, Pazlarová a kol. (2014, str. 122), kteří uvádí, že: „V rodinách, kde je závislý jeden z dospělých, je druhý partner zatěžován nutností chránit dí-tě/děti před nepříznivým působením závislého“. Závislost na drogách jednoho či obou ro-dičů má neblahý vliv na psychický, fyzický ale i sociální vývoj dítěte. Především závislost matky působí na dítě již během těhotenství a jak známo, může způsobovat celoživotní ná-sledky. V azylových domech pro matky s dětmi se však nejčastěji setkáme s modelem to-

ho, že ženy žili s partnerem, který byl závislá na drogách, nebo si samy ženy drogovou závislostí prošly a nyní se snaží o lepší způsob života, bez drog.

Azylové domy nemohou poskytnout ubytování ženě, která se potýká se závislostí na drogách a v případě, že by pracovníci AD měli podezření na užívání omamných látek, je to důvod k okamžitému zrušení smlouvy.

Závislost na alkoholu

Důvodem pro vyhledání služeb AD může být mimo drogovou závislost i závislost na alkoholu. Alkohol je celosvětově nejrozšířenější a nejvíce užívanou látkou. Nadužívání alkoholu není v naší společnosti akceptováno stejně jako závislost na drogách. V rodinách, kde dochází k pití alkoholu v nepřiměřené míře, je stejně jako u drog velká pravděpodobnost, že dojde k tzv. transgeneračnímu přenosu závislosti. Znamená to, že pokud se dítě v rané fázi dětství konfrontovalo se závislostí jednoho z rodičů, je pravděpodobné, že bude mít k závislosti sklony také, anebo si zvolí partnera, který bude sám závislý (Bartoňová, Matoušek In Matoušek, Pazlarová a kol. (2014, str. 123). Do azylových domů se ženy ve spojitosti s alkoholem dostávají kvůli přemíře alkoholu u partnera anebo u sebe samotných. Podobně jako u drog však žena v azylovém domě požívat alkoholické nápoje nesmí a pokud se tak stane, je to opět důvodem k ukončení pobytu. "

Patologické hráčství

Závislost na hře neboli gambling je řazena mezi návykové a impulzivní poruchy a je charakteristická především pro muže. Patologické hráčství má tři základní znaky:

- hráč se nedokáže za žádných okolností vzdát hry,
- nutkání hrát je spojováno s vnitřním napětím,
- hráč pocítuje příjemné vzrušení a uspokojení. (Vágnerová, 2008, s. 42-43).

Patologické hráčství je jakýmsi „mostem“ ke ztrátě zaměstnání a k všem výše popisovaným důvodům, stejně jako jiné závislosti. Nutkavá potřeba hrát hry nebo výherní automaty mohou vést k absenci docházky do zaměstnání, k změně v sociálním chování a v neposlední řadě také k úbytku finančního rozpočtu. Jak je výše zmíněno, spíše než u žen se s tímto typem setkáváme u mužů. Právě ženy ale mnohdy kvůli partnerovi lásce k hazardu trpí a dostávají sebe i své děti do tíživé situace, která může být spojena s vyhledáním azylového domu.

3.6 Specifika partnerství u žen v azylových domech

V této kapitole bychom rádi vymezili specifika týkající se partnerství u žen v azylových domech. Ženy, které se k přechodnému bydlení v azylovém domě uchýlily, jsou nejčastěji matkami samoživitelkami a nemají stálého partnera, který by jim jakkoliv ze svízelné situace pomohl. Toto potvrzuje i Kodymová a Koláčková (2010, str. 44), které tvrdí, že: „Ekonomické zajištění rodiny, vedení domácnosti a čas věnovaný výchově a péči o děti je pro osamocenou matku velkou zátěží.“ Mít podporujícího a funkčního partnera je pro ženy mnohdy pouze zbožné přání, které se však bohužel nedaří realizovat. Důvodů, kvůli kterým se ženám nedaří najít partnera je hned několik. Často se tyto důvody kombinují a prolínají, čímž se proces hledání vhodného partnera pro stabilní vztah komplikuje.

3.6.1 Děti jakožto překážka

V roce 2017 provedla Asociace neúplných rodin, z.s. u matek samoživitelek, do kterých lze zařadit i naše zkoumané osoby výzkum, zabývající se problematikou hledání stabilního partnera. Z výzkumu je zřejmé, že nejrozsáhlejší bariérou v hledání partnera jsou děti žen. Ženy, které mají chuť hledat nový vztah, však nejčastěji trpí obavami, mnohdy založenými na realitě, že pro muže je těžké přijmout nevlastní děti za své a poskytnout jim tak vše, co by si žena přála.

3.6.2 Omezené možnosti při hledání partnera

Pro ženy v azylových domech je primárním cílem správný a bezpečný vývoj dítěte. V momentech, kdy se matka nepřetržitě stará o výchovu dětí, snaží se zajišťovat chod domácnosti a projevuje snahu o zlepšení své sociální situace, je mezi všemi těmito peripetie-mi náročné najít si čas na hledání partnera. Oporou se tak často stávají internetové seznamky, které ale jak známo příliš perspektivních nabídek k seznámení nenabízí. Ženy uchylující se k tomuto řešení pak častěji naleznou pravý opak toho, co v reálném životě doopravdy hledají.

3.6.3 Rezignace po negativních zkušenostech v partnerství

Z průzkumu realizované Asociací neúplných rodin vyplývá, že 5% žen mají špatné zkušenosti z předchozích vztahů a proto mají obavy hledat si další protějšek. Negativní zkušenost ve vztahu můžeme chápat jako prožití si vztahu s násilnickou povahou partnera, s pro-

tějškem závislým na drogách aj. Tyto ženy do vztahů nevstupují záměrně, aby si opět nepůsobily již jedenkrát zahojený šrám na duši. V neposlední řadě se najdou i matky, které do vztahů s novým partnerem nevstupují jen proto, že chtějí uchránit své děti před dalším možným rizikem opět s ohledem na prožité negativní zkušenosti v partnerství.

3.6.4 Nedostatek financí pro vedení společenského života

Ženy se v AD nachází z velké části kvůli tíživé finanční situaci. Hospodaření s penězi je pro ně ve většině případů velmi složité a častokrát jim nezbyvají finance ani na obstarání základních potřeb. Taková situace je pro ženu velmi frustrující i s ohledem na její děti. Ženy se tak kvůli financím dostávají do nechtěné sociální izolace. Sociální izolace s sebou přináší zpřetrhání sociálních kontaktů, s čímž se do značné míry pojí i s nedostatkem příležitostí k seznámení se s novým partnerem.

3.6.5 Střídání partnerů

Vyhledávání stále nových, odlišných partnerů se pojí s jistou dávkou naivních představ žen. Ženy, které na své vztahy doposud nerezignovaly tak často pod návaľem frustrace z nevydařených vztahů vyhledávají protějšky pouze z obav samoty a deprivace. V případech, kdy se žena nechá zlákat do vztahu s nevyhovujícím partnerem pod vidinou štěstí, dochází mnohokrát pouze k hlubšímu zklamání a nevydařenému konci. Některé z žen se tak hluboce zamilují, že jsou schopny udělat cokoli pro to, aby jim vztah fungoval. Takové ženy se nebojí opouštět zajeté koleje a pouští se do vztahu s partnery, které znají pár měsíců nebo dokonce jen z technologických platforem.

Poslední kapitola teoretické části diplomové práce se věnovala tématice azylových domů. Stručně jsme si shrnuli historii azylových domů v ČR, dále jsme si vysvětlili význam a definici azylových domů obecně, dále jsme objasnili pojem azylových domů pro matky s dětmi a také to, jaké služby poskytují. V neposlední řadě jsme shrnuli a stručně popsali jednotlivé důvody, vedoucí k vyhledání azylových domů pro matky s dětmi. Přehled nejčastějších příčin příchodu do AD nám může pomoci lépe se orientovat i v další části diplomové práce a proto považujeme za nezbytné mít o této tématice alespoň základní přehled. Za nezbytně nutnou část, vedoucí k ucelenému přehledu předkládané práce považujeme i shrnutí specifíků partnerských vztahů u žen v azylových domech, které nám pomohou k vytvoření hlubšímu přehledu ve zkoumané problematice.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 METODOLOGIE

V teoretické části diplomové práce jsme se seznámili s pojmy, které se svým obsahem dotýkají témat jako je stabilita a její vymezení v partnerském vztahu, specifikací azylových domů, jejich posláním a cíli. Praktická část se snaží o propojení s teoretickou částí tak, aby byla logicky rozčleněna a byla tak pro čtenáře přehledně členěna. V souvislosti s tématem výzkumu jsme zvolili kvalitativní výzkum, který je popsán dle Švaříčka a Šed'ové (2007, s. 17) jako: „Proces zkoumání jevů a problémů v autentickém prostředí s cílem získat komplexní obraz těchto jevů založený na hlubokých datech a specifickém vztahu mezi badatelem a účastníkem výzkumu. Záměrem výzkumníka provádějícího kvalitativní výzkum je za pomoci celé řady postupů a metod rozkrýt a reprezentovat to, jak lidé chápou, prožívají a vytvářejí sociální realitu.“ Kvalitativním výzkumem je tedy získáván poměrně podrobný vhled do zkoumané oblasti či jedince v jeho přirozeném prostředí, což umožňuje hloubkové a naturalistické poznání zkoumané problematiky.

4.1 Výzkumný cíl a výzkumná otázka

V rámci výzkumného šetření se budeme zabývat zkušenostmi klientek azylových domů se stabilitou partnerských vztahů. Doposud byly realizovány pouze výzkumy, které buď samostatně zkoumají partnerské vztahy a s nimi související sociologii rodiny či klientky azylových domů jako předmět sociální práce. Tímto výzkumem se tedy budeme snažit pochopit a analyzovat zkušenosti klientek v AD se stabilitou partnerských vztahů, které nám mohou pomoci lépe pochopit životní dráhu a směr každé klientky především díky získání poznatků o tom, jak o vztazích přemýšlí, jak je vnímají.

Hlavní výzkumným cílem je zjistit, jak klientky azylových domů přemýšlí o stabilitě partnerských vztahů v kontextu vlastní zkušenosti. V rámci výše uvedeného výzkumného cíle byla stanovena výzkumná otázka, která nám umožní vést výzkum v souladu s výzkumným cílem. Výzkumná otázka je formulována tak, aby ponechávala dostatečný prostor pro odpovědi zkoumaných osob.

V souvislosti s hlavním výzkumným cílem jsme si stanovili **hlavní výzkumnou otázku**, která zní: Jak klientky azylových domů přemýšlí o stabilitě partnerských vztahů v kontextu vlastní zkušenosti?

4.2 Design výzkumu

V kontextu s tématem a cílem diplomové práce je zvolen kvalitativní výzkum. Kvalitativní výzkum nám v tomto případě umožní porozumět zkoumanému jevu do hloubky a vytvořit tak detailní popis. Výzkumné šetření se zabývá stabilitou partnerských vztahů v souvislosti s vlastní zkušeností. Právě fakt, že zkoumáme zkušenost, nám umožní zpracovávat fenomenologický výzkum. Použití fenomenologického typu výzkumu se snažíme vstoupit do vnitřního světa druhého člověka pro to, abychom porozuměli významům, které připisuje fenoménu. Snahou výzkumníka je zachycení esence prožité zkušenosti skrze vytvoření popisu a interpretace prožitků, které nám člověk sdělil. Provádí se obvykle za pomoci několika kvalitativních nestrukturovaných rozhovorů (Hendl, 2016, s. 22). V našem výzkumu se tedy snažíme o co nejhlubší proniknutí do světa zkoumaných osob za účelem autentičnosti a co nejmenšího zkreslení nasbíraných dat.

4.3 Metoda sběru dat

Jako metoda sběru dat byly zvoleny hloubkové, polostrukturované rozhovory. Základem výzkumu bylo vhodné sestavení otázek do rozhovoru tak, abychom se dostali ke zkoumanému problému. V rozhovorech však docházelo i k doplňujícím otázkám, které byly kladeány z důvodu toho, abychom lépe porozuměli sdělení respondentek či udrželi správný směr rozhovoru. Struktura rozhovoru je uvedena v **Příloze č. 1 – 4**.

4.4 Výzkumný soubor

Výzkumný vzorek byl vybrán tak, aby dobře reprezentoval daný fenomén, tedy aby byl homogenní, což je vzhledem k povaze výzkumu více než žádoucí. Interpretativní fenomenologická analýza totiž chápe smysl zkoumání v zaměření se na menší počet participantů dobře reprezentující zkoumaný fenomén (Larkin, Watts a Clifton, 2006). Při prvním kontaktu s klientkami AD jim byl detailně představen výzkum a vysvětlen záměr výzkumného šetření. Klientkám byla nabídnuta spolupráce a ponechán čas na rozmyšlení, zda se výzkumu chtějí zúčastnit či nikoliv. Při další návštěvě azylových domů výzkumníka již samostatně klientky kontaktovaly s tím, že se výzkumného šetření chtějí účastnit. Po specifikaci byly tedy záměrným výběrem vybrány čtyři ženy, které byly ochotny sdílet své životní zkušenosti a příběhy umožňující tvorbu interpretativní fenomenologické analýzy. Výzkumný soubor byl tedy vybrán tak, aby odpovídal kritériím potřebným k výzkumu. Pro

zachování anonymity zkoumaných osob a etiky výzkumníka jsou změněny jména žen. Základní charakteristika výzkumného souboru je popsána v následující tabulce.

Tabulka č. 1 Základní charakteristika výzkumného souboru

Jméno klientky AD	Věk	Délka pobytu v AD	Rodinný stav
Aneta	38 let	Měsíc a půl	Rozvedená
Edita	31 let	11 měsíců	Svobodná, s partnerem 11 let
Eva	43 let	8 měsíců	Rozvedená
Hanka	32 let	3 měsíce	Rozvedená

Zde si pro utvoření základních představ o respondentkách uvedeme jejich stručný popis a charakteristiku:

Aneta

Aneta je rozvedená matka dvou synů a jedné dcery, která se v azylovém domě nachází již podruhé. Aneta se do azylového domu dostala poté, co byla vyhozena z práce a přišla tak o finance na placení nájmu v pronajatém bytě. Aneta je vyučená kadeřnice, avšak této profesi se nikdy nevěnovala. V azylovém domě se nachází pouze se svými syny. Dcera Anety žije u matky, která ji má v pěstounské péči. Důvodem, proč je dcera v pěstounské péči je dle sociálních pracovníček špatný vztah s matkou, tedy klientkou Anetou a nevhodný způsob výchovy. Aneta je v tuto chvíli nezaměstnaná, ale práci si hledá. Primární rodina Anety je nefunkční a s bývalým manželem ale i otci svých dětí se nestýká ani ona, ani děti. Nyní stálého partnera nemá a ani jej nehledá. Aneta se otevřeně přiznává k tomu, že by se nebránila vztahu se ženou.

Rozhovor s Anetou probíhal i přes počáteční nejistotu velmi dobře. Aneta byla otevřená, komunikativní. Občas se v jejím tónu objevila lehká nervozita, která však neměla žádný vliv na smysluplné vedení rozhovoru.

Edita

Edita je matkou dvou dcer, z nichž se starší dcera nachází v pěstounské péči u rodičů Edity kvůli drogové minulosti, kterou za sebou Edita má. O mladší dceru, která se s ní nachází v AD, se Edita stará pečlivě a ukázkově. Mladá maminka je zaměstnána jako servírka v gastronomickém zařízení. Rodina, ze které Edita pochází je funkční a mají spolu dobré vztahy. S otcem starší dcery se Edita nestýká, protože je ve vězení za majetkovou trestnou činnost a o dceru nikdy zájem nejevil. Mladší dcera je narozena do jejího dlouhodobého vztahu s partnerem. Partner se v rámci svých možností podílí na výchově a na péči o dceru i Editu.

Při rozhovoru se na Editě podepsala jistá, počáteční známka nedůvěry, která byla po pár otázkách zažehnána. Edita odpovídala věcně, ale při odpovědích, týkajících se svých zkušeností s partnerstvím se neubránila slzám a rozhovor byl tímto lehce emočně zbarven.

Eva

Eva je rozvedená matka dvou chlapců v dospívajícím věku. Je vyučená dámskou krejčovou, avšak této profesi se nikdy nevěnovala. Nyní je nezaměstnaná. Eva si prošla pobytem v léčebném zařízení kvůli závislosti na alkoholu. Právě kvůli tomuto Eva zpřetrhala vazby s primární rodinou i bývalým manželem. Eva se nyní nestýká s žádným mužem kvůli negativním zkušenostem z předchozích dob a její primární touhou je věnovat se dětem a vynahradiť jim tak čas, který ztratila při pobytu v léčebně.

Eva je velmi křehká žena, s éterickým laděním, což se projevovalo i během rozhovoru. Místy musela být Eva vyzvána k tomu, aby se vrátila k pokládané otázce a neodbíhala od tématu. Rozhovor s Evou je velmi obsáhlý zřejmě díky jejím zkušenostem a citlivým prožíváním.

Hanka

Hanka se v azylovém domě nachází již po několikáté. V současné době kvůli tomu, že ji pracovnice místního oddělení OSPOD nedoporučily pobyt s kojencem v bytě, ve kterém s otcem dítěte bydlela. Hanka má základní vzdělání a momentálně je na MD. Hanka má dva syny z předchozího manželství, ale ti jsou však v péči otce na druhé straně republiky. S dcerou žije v AD a snaží se o ni pečlivě starat. Z primární rodiny udržuje vztah pouze s matkou a tetou, které byly v minulosti také klientky AD. Nyní je Hanka rozvedená a udr-

žuje vztah s otcem své dcery, ale zároveň i s bývalým partnerem, se kterým tvořila 10 let pár.

Hanka je velmi energická, komunikativní a bezprostřední žena, což bylo znát i v rozhovoru, který se s Hankou nesl v otevřeném duchu a její odpovědi byly autentické a obsáhlé.

4.5 Realizace výzkumného šetření

Výzkumné šetření bylo realizováno v azylovém domě, které s ohledem na Zákon 101/2000 Sb. o ochraně osobních údajů nebude blíže specifikováno. Uskutečnění výzkumu předcházela krátká stáž v roce 2019. Následující návštěvy se konaly již za cílem provést samotný výzkum v zařízení. Rozhovory s respondentkami byly prováděny ve společenské místnosti v zařízení tak, aby nebyla ničím narušena důvěra mezi výzkumníkem a zkoumanými osobami. Na začátku rozhovorů byla respondentka seznámena s účely výzkumu, s průběhem rozhovoru a dále také ujistěna o anonymitě výzkumu. Každá z residentek souhlasila s použitím pořízených dat k účelům diplomové práce, pro kterou byl výzkum primárně prováděn. Úvodní otázky v rozhovoru byly koncipovány tak, aby eliminovaly obavy či případnou nervozitu a navodily důvěrnou atmosféru mezi oběma stranami. Hlavní otázky doplnily tzv. doplňující otázky, které byly kladeny pro větší porozumění a ponoření se hlouběji do tématu. Rozhovory se zkoumanými osobami trvaly v délce od 15 do 45 minut v závislosti na otevřenosti a možnostech respondentky.

5 ANALÝZA A INTERPRETACE DAT

V následující kapitole se budeme věnovat analýze údajů, získaných z polostrukturovaných, hloubkových rozhovorů s klientkami azylového domu. Jako metodu dat jsme si zvolili otevřené kódování. Otevřené kódování Švaříček a Šed'ová (2007, str. 211) popisují jako: „Operace, pomocí nichž jsou údaje rozebrány, konceptualizovány a složeny novým způsobem. Při otevřeném kódování je text jako sekvence rozbit na jednotky, těmto jednotkám jsou přidělena jména a s takto nově pojmenovanými (označenými) fragmenty textu výzkumník dále pracuje.“

5.1 Adresa – „Azylák“

Do první kategorie jsme zahrnuli kódy, které se svým obsahem a tématem dotýkají důvodů vyhledání azylového domu. V této kategorii tak ženy vypovídají o tom, proč a z jakého důvodu se v azylovém domě nachází.

Kategorie obsahuje kódy: nepřizpůsobivé podmínky pro výchovu dětí, náhlá ztráta bydlení, dítě jako překážka, vyhazov z práce, samota, azyl jako jediné východisko, nedostatek financí.

Ženy, které se výzkumného šetření účastnily nejčastěji na otázky týkající se důvodu jejich pobytu v azylovém odpovídaly, že azylový dům vyhledaly mimo jiné i kvůli finanční situaci. Nedostatek peněz jako hlavní příčinu svého příchodu popisuje i Eva, která přidává, že azylový dům bylo jakési světlo na konci tunelu: „*Jsem tu z důvodu toho, že jsem neměla kam jít a taky to byla možnost být s dětmi konečně sama. Nebyly prostředky pro nové bydlení, kde bych mohla být s klukama*“. Že peníze sehrávají opravdu velkou roli a ovlivňují tak možnosti bydlení potvrzuje i Aneta, která přidává i důvody nedostatku peněz: „*Proč jsem tady? Protože jsem pracovala a měla jsem dvousměnný, osmihodinový provoz a tím, že mám malé dítě tak prostě jiná možnost nebyla a po roce zhruba mi řekli, že musím nastoupit aji na odpolední jinak mě prostě vyhodí a tak se teda stalo*“. V tomto případě byl tedy spouštěčem finančních problémů výpověď z práce kvůli nemožnosti přizpůsobení směn tak, aby klientka zvládala jak péči o syna, tak i vydělávání peněz. Zároveň také do vysvětluje celou situaci a dodává, že: „*Když jsem přišla o práci, tak jsem ztratila příjem, že a musela jsem se z tama odstěhovat a hledat něco levnějšího, no ale nenašla jsem zatím nic, tak su tady*“. Odlišné důvody v rozhovoru popisuje Hanka, která se rozhodla přestěhovat do AD na základě doporučení sociálních pracovníků z OSPOD. Ty její bytovou situaci

nepovažovaly za ideální pro výchovu a správný vývoj dcery. Hanka svou situaci popisuje následovně: „*Tak octla jsem se tady z důvodu toho, že mně nebylo doporučeno vlastně sociálním odborem prostě soužití s partnerem, teda jako otcem dcery. Nebylo tam celkově jako přizpůsobivé prostředí pro dítě. Bydlí s babičkou, o kterou pečuje v malinkém bytě*“. Podobný scénář, spojený s bydlením prožila i Edita, která se do AD přestěhovala po tom, co náhle ztratila bydlení a musela jednat rychle s ohledem na její dceru. Edita, která je v azylovém domě necelý rok říká, že: „*Jsem tu z důvodu toho, že jsem ztratila střechu nad hlavou. Prostě nás majitel s dcerou vystěhoval ze dne na den a zůstala jsem v podstatě na ulici no. Tak mě kámoška řekla, že mám zkusit toto. Ona už tu byla přede mnou, víte.*“

5.2 Rodina je základ státu a někdy jablko nepadá daleko od stromu

Následující kapitola se věnuje kódům, které se dotýkají rodinného prostředí, ze kterého ženy pochází a také rodinným vazbám, které mohou hrát jistou roli v partnerských vztazích žen.

Kategorie obsahuje kódy: problémové dětství, otec v alkoholové propasti, rozvod rodičů, útěky z domu, promiskuita matky, fyzické násilí, absence matky jako vzoru, nejisté vztahy, strach, izolace.

Ženy, se kterými byly prováděny rozhovory, popisovaly své dětství a dospívání odlišně. Ve většině případů ale můžeme nalézt společný jmenovatel v podobě nefunkčních a rozpadlých vztahů. Nepodněné dětství, absence rodiče jako vzoru či fyzické násilí. Násilí, ať už fyzické či psychické stojí za mnohými problémy, které si ženy nesou na svých bedrech a učí se s nimi v průběhu života žít. Šrámy a ne příliš šťastné a láskyplné dětství má za sebou i Aneta. Ta se na téma vztahů s rodiči a dospívání vyjádřila velmi rázným způsobem: „*Vztahy? Katastrofálně nefunkční. Jak to mám říct slušně? Každý den jinej chlap s mojí matkou, do toho dělala hospodu, takže doma byla jednou za hrozně dlouhou dobu a když byla doma tak jsem vždycky dostala nářez. Takže většinou jsem vyrůstala u babičky.*“ V tomto případě se na vztahu Anety a její matky podepsala matčina promiskuita a časté střídání partnerů podpořené nezájmem o dceru. Jediné možné východisko tehdy Aneta viděla v častých útěcích z domu: „*Útěky z domu u mě byly klasika, protože moje matka, to je*“ Na otázku, zda se vztah s matkou po letech zlepšil nebo mezi nimi stále přetrvávají problémy Aneta opět rázně odpovídá: „*Ne nechcu ju vidět, plive na mě špinu kde může, dceru mi zkazila, nesnášíme se.*“ „*Matka je pro mě jen paní, která střídá chlapy.*“ Zároveň

však druhým dechem dodává, že špatné vztahy naopak neměla s partnery matky a tvrdí, že: *“ S jejíma bývalýma ale vycházím super, dodnes si s některýma napišu.. “*

Partnerské vztahy matky ovlivnily i dětství Hanky, která vyrůstala s matkou a jejím přítelem. Avšak jak sama dodává, vztah matky a jejího přítele nebyl stabilní: *„Tož mamka měla vztahy takové, že.. já nevím. Jako tož vztahy.. měla stálého partnera, je s ním doted'. Má s ním moje bratry, nevlastní. Občas ale jako vím, že u nás byl nějaký aji její chlap. Třeba když byl Milan (partner matky) na těch montážích.. Vím, že mě to tehdá vadilo, ale byla jsem děcko.“* Fakt, že si ženy ze vztahů svých rodičů odnáší jistý vzorec chování, a z čehož pak následně utváří mozaiku svých vztahů, potvrzuje i Eva, která sděluje: *„Máma odjakživa poslouchala tátu. Táta hodně pil a byl hodně hádavej, máma se s ním hádala a já jsem to jako dítě nenáviděla. Byla jsem kvůli tomu nešťastná, často jsem vlezla do kouta. Myslím si, že mě to hodně ovlivnilo tohle v mém životě.“* Přenos vzorce chování od rodičů, v této souvislosti od matky, respondentka vysvětluje takto: *„Ač chci nebo ne, mám povahu po mámě. Hodně mužům dovolím. Nechám se s sebou manipulovat, nebo teda ted' už ne, ale dřív bohužel ano. Tak to dělala i ta mamka.“* Odlišný náhled na vztahy rodičů zaujímá Edita, která dle své výpovědi vyrůstala ve stabilní rodině s dobře nastavenými hodnotami. Partnerství rodičů popisuje jako trvalé a dodává: *„Naši spolu jsou stále, od té doby co jsem na světě vlastně, takže jsem z úplně rodiny, že? Normálně jsou spolu, vychází spolu, ve všem si vychází vstříc.“* Edita při vzpomínkách na své dětství s rodiči zdůrazňuje: *„To se mi líbí takhle no, jak oni to naši mají.“*

5.3 Ve vlastní pavučině vztahů aneb bylo, nebylo

Tato kapitola zahrnuje kódy, ve kterých ženy reflektují a přemítají své dosavadní zkušenosti s partnerskými vztahy, popisují důvody rozvodu či odchodu od partnera. Dále také ženy přemýšlí o svých vztazích s odstupem času.

Kategorie obsahuje kódy: drogy jako náplast, hazard, agrese, nevěra, střídání partnerů, matka jako negativní vzor, stereotyp ve vztahu jako podnět k nevěře.

Ženy v zařízení lze rozdělit na pomyslné dva tábory dle rodinného stavu. Některé z žen jsou rozvedené, jiné svobodné, bez partnera a hrstka z nich buď zadané či dokonce stále vdané. Ženy, které si prošly rozvodem vzpomínají na svá manželství ne příliš v dobrém slova smyslu. Závislost, agresivita ze strany partnera a problémy s hazardem. To vše popisuje Aneta jako hlavní problémy v manželství. Na otázky týkající se důvodů rozvodu Ane-

tak odpovídá: „*Pil, hrál automaty. Myslím si aji, že něco bral. Byl prostě zlý.*“ Drogy jako jedny z mnoha příčin rozvodu a ničitele vztahu označila i Hanka, která se po roce manželství rozvedla. Na otázku, jaké manželství bylo, odpovídá: „*Hrozné (smích). Ne, tož ono to naše manželství bylo jakože s panem otcem dětí mých hluboce rozvrácené.*“ Na dotaz, co tím žena myslí, odpovídá: „*No že už to nešlo dát dohromady.*“ .. „*No my jsme spolu spolu nebyli ani předtím nijak dlouho, jako nechodili jsme spolu dlouho. Takže jsme to měli takové podivočené, řekla bych (smích).*“ V zápětí však dodává další důvody: „*Já jsem byla a furt su taková divoká, on byl spíš ten domácí typ, sedět doma u televize, hledět do ní od nevidím do nevidím. A když ne sedět u telky, tak chlastat a fetovat. Tvrdé drogy jako asi nee, ale marijánku a sem tam asi i něco jiného.*“ Negativní zkušenost s drogami popisuje i Edita, která si začarovaným kruhem drog sama prošla. Drogová závislost ji ale zasáhla nejenom na poli partnerského života, ale i toho mateřského. Edita na otázku týkající se rodinného stavu odpovídá: „*Ještě mám dceru a ta má 15 roků a tu vlastně vychovávají naši no.*“ Na dotaz proč dceru nemá v péči ona, Edita sděluje: „*Protože jsem měla problémy s drogama no.*“ Drogy Edita vyhledávala jako náplast za nepovedený vztah a po rozchodu pro ni drogy představovaly únik před realitou: „*... aji ty drogy jsem nějaký začala brát kvůli tomu, jak jsem se z toho rozchodu vyloženě položila no. Jsem to prostě neunesla. Když jsem si něco dala, tak jsem na aj zapomněla by se dalo říct.*“

Stejně jako drogy a závislosti se v kvalitě partnerských vztahů odráží i nevěra a střídání partnerů. Aneta, která byla s promiskuitním chováním své matky konfrontována již v dětství, hodnotí své dosavadní vztahy: „*Tož, mmm (přemýšlení). Bylo to divoké (smích). Jako třeba na jednu noc se mě to taky povedlo, hlavně když jsem byla ještě bez děcek.*“ Matku jakožto negativní vzor pro své vztahy popisuje v rozhovoru dále a říká: „*Hlavně jsem aji vyrůstala v tom, jak už jsem říkala, že ta matka si dom vodila furt nějaké chlapy, tak se mě to zhnusilo.*“ I přesto, že si je vědoma ne příliš pozitivního dopadu matčiny promiskuity přiznává, že: „*Ale jo, chvílku jsem to období, takový tahací nebo jak to říct taky měla.*“ Na dotaz, zda Aneta partnery střídala, sděluje: „*Ano, bylo to období, kdy jsem takzvaně nevěděla či su. Asi jsem se hledala.*“ Právě hledání sebe sama a pocity vnitřní zmatenosti, stojící za nevěrou popisuje i Hanka, která si prošla vztahem trvajícím deset let: „*Už mě to přestalo bavit (smích). No hledala jsem něco lepšího, protože ono to po těch 10 letech tak nějak odplynulo. Nevěděla jsem tehdá, co chci vlastně.*“ Kromě vlastní nevyrovnanosti popisuje Hanka i stereotyp ve vztahu a říká: „*Ten vztah stagnoval, nikde se to neposouvalo, že to bylo jakože stojíme na jednom místě, tak jsem se rozhodla, že to teda něja-*

kým způsobem jakože ukončím.“ K ukončení dlouholetého vztahu přispěla i žárlivost ze strany partnera, který Hance nevěřil: „ .. *taky on mě furt říkal, že mám nějaké chlapy jiné, přitom já jsem v té době nikoho neměla, ale když on mě to furt tak předhazoval, jakože jsem bůhví co, tak jsem si řekla, že když to o mě říká, tak to dělat začnu.*“ Při svém vyprávění si však protirečí, protože přiznává: „*Tož jako byla jsem hodně promiskuitní.*“ Na dotaz, zda podváděla partnera i během desetiletého vztahu odpovídá: „*No neříká se to jednoduše ale jo, i během toho no.*“ Hanka se v rozhoru zmínila i o dopadech svého počínání: „ .. *pak jsem měla skrze tu promiskuitu i nějaké zdravotní problémy.*“ Druhým dechem však dodává: „*Ale zas můžu říct, že skrze to člověk nasbírá moc zkušeností, že. Přes dvacet jsem jich měla určitě, no.*“ Na otázku, čím si vysvětluje vysoký počet partnerů odpovídá: „*Sbírala jsem je v podstatě jako trofeje. Takový víkendovky bych řekla. Byla jsem taková neřízená. Šla jsem do všeho po hlavě. Byla jsem docela jakože to, rebelka.*“ Za zcela jiné, nežli rebelské vztahy na jednu noc se dají považovat vztahové sítě Evy. Eva, nyní rozvedená žena, po 11 letech v manželství popisuje, že: „*Jinak můj problém je ten, že ač asi nechtěně jsem prošla moc vztahama. Ale já je brala tak nějak, no, jak to říct.. Prostě jsem to brala jinak než ti muži.*“ V Eviných vztazích se zřejmě projevila submisivita a lehká naivita stejně tak, jako u její matky. Eva po menších prodlevách sděluje: „*Prostě jsem to brala jinak než ti muži. Brala jsem to zřejmě víc kamarádsky než ta druhá strana.*“ Dále se Eva svěřuje s tím, že ne vždy její partneri porozuměli jejím citům: „*No cítila jsem k nim spíš vazbu přátelskou, ale voni to vnímali trošku jinak.*“ Naivitu ve vztahu k mužům prokazovala například tím, že nedokázala projevít to, co se jí nelíbí: „*Neměla jsem s nima vztah jako vztah. Spíš jsem prostě jen plnila jejich přání, nedokázala jsem říct ne.*“ Pro konkrétnější představu Eva uvádí: „*Když mi řekli: hele, můžeš to, nebo tamto, nebo hele přijed', tak jsem prostě přijela.*“ Zpětně ve svých činech Eva spatřuje i to, že ne vždy si své kroky promýšlela s ohledem na své děti a přemítá: „*Dělala jsem to třeba i na úkor kluků.*“ Vzpomíná i na to, že se ve vztazích toho typu necítila dobře a říká: „*Strašně mě to vyčerpávalo a neměla jsem čas sama na sebe.*“ V zápětí Eva své chování obhazuje opět tím, že hledala pouze kamarádství, nikoliv vztah: „*Často jsem ty kamarády střídala, ale ne za vidinou nějakých fyzických potřeb. Spíš prostě jakoby jsem hledala někoho, kdo mě pochopí, ale jako kamarád.*“ Eva uznává, že s odstupem času svého chování lituje a říká: „*Stydím se za to.*“ Nevěru prožila i Edita ve svém dlouhodobém vztahu, který trvá i v době bydlení v AD. Edita si připouští svá provinění a říká: „*Doted'ka mě to mrzí, že jsem ho podvedla, ale vím, že to byla prostě chyba. Neustále mi to vyčítá a nikdy to nerasmazal, že se to stalo.*“

Na dotaz, co ji vedlo k tomu, být partnerovi nevěrná odpovídá: „*Třeba to, že došel z práce a řval po mně, že není navařené, že nejsou udělané žádné domácí práce, že křičím na malou a takové (pláč).*“ Dále však popisuje i to, že nevěra partnerovi mohla otevřít oči: „*Na druhou stranu si myslím, že si to zasloužil, aby si v tu chvíli uvědomil různé věci*“. Na otázku mířící k tomu, jestli se jejich partnerský vztah po nevěře zlepšil, odpovídá: „*To nevím, to se tak nedá říct. Spíš prostě si uvědomil, že o mě má zájem třeba i někdo jiný a možná si mě začal víc vážit.*“ Svůj příběh o nevěře uzavírá slovy: „*... co bylo, to bylo prostě, smazat se to nedá.*“

5.4 V dobrém i ve zlém aneb vnímání stability ve vztahu

Následující kapitola zahrnuje kódy, ve kterých ženy přemýšlí o stabilitě ve vztazích.

Kategorie obsahuje kódy: negativní zkušenost jako ukazatel stability, chtíč, porozumění, sex není vše, kompromisy, moderní technologie jako strašák vztahů.

Stabilní a pevný partnerský vztah je každou ženou posuzován odlišně a individuálně na základě toho, čím si ženy ve svých životech prošly. Na základě svých zkušeností, především těch partnerských pak vnímají prvky stability, a utváří si tak vlastní názor na to, jak by měl stabilní a funkční vztah vypadat. Hanka si stabilní vztah představuje jako ten, který stále funguje i přes veškeré negativní události, jež se ve vztahu naskytly. Hanka svou vizi stabilního partnerství popisuje jako: „*... ten partnerský vztah by si měl projít opravdu jako všema patáliema. Co se týče třeba i nějakýma závislostma, třeba na alkoholu, pak třeba nevěra a kdesi cosi.*“ Jako posílení vztahu vnímá i fyzické násilí mezi partnery, o kterém tvrdí: „*No jako ne, když k tomu násilí dochází furt, jo. Ale když prostě se toto někdy stane i ty závislosti a ti dva to překonají a jsou spolem, tak to určitě je stabilní vztah*“. Podobný náhled na stabilitu má i Eva, která kromě rovnoprávnosti ve vztahu, vyzdvihuje opět i špatné věci a jejich překonání jako ukazatel stability. Eva sděluje: „*Takže stabilní vztah chápu jako ten, který si prošel různými zkouškami a i přesto to ti partneři nevzdali a jsou spolu.*“ Dál posuzuje stabilitu i podle toho, kolik lidí do vztahu vkládají energie a úcty: „*Stabilního vztahu dosáhnou lidé, pokud se navzájem uznávají, váží si sebe a hlavně mají chuť být s tím druhým i přesto, že se dějí různé věci okolo.*“ Podstatu stability vidí i v překonání minulosti a umění odpouštět: „*... bez výčitek, bez vzpomínek z minulosti, no. To mi třeba přijde, že to je ta stabilita.*“ Za důležitý prvek ve stabilním vztahu považuje Hanka i to, že by partner měl vědět co nejvíce o předchozím životě a třeba i vztazích. Hanka, která

byla s partnerem 10 let, poté se rozešli a nyní pokračují na bázi kamarádství tvrdí: „*Tož jako úplně všechno neví, ale jako ví teď určitě víc než kdy jsme spolu byli. No a teď před sebou máme čistej stůl jo, dá se říct.*“ Hanka tedy vnímá, že její vztah trvající 10 let i s přestávkami je stabilní a dokládá to poznámkou: „*Už jen to, že mám Viktorku s někým jiným a nějak to jako překousl a dá se říct, že se o nás stará.*“

Odlišné stavební prvky pro budování stability ve vztahu vnímá Edita. Edita si po svých zkušenostech v partnerství stojí za tím, že v pevném a stabilním vztahu by spolu partneři měli jednat otevřeně a upřímně: „*Prostě si nelhat, nezatajovat nějaké věci. Byt radši upřímný, říkat věci tak jak jsou.*“ Důvěru a správnou komunikaci ve vztahu považuje za jednu z hlavních věcí pro fungování stability a dodává: „*Prostě si nelhat, nezatajovat nějaké věci. Byt radši upřímný, říkat věci tak jak jsou. Stejnak všechny lži vyjdou na povrch a ten druhý se to dozví.*“ Dále dodává, že se lhaní ve vztahu nevyhnulo ani jí: „*Kolikrát jsem taky něco zatajila a pak to nestálo za to. To není správná cesta si myslím.*“ Aneta z vlastní zkušenosti tvrdí, že pro fungující a stabilní vztah je podstatné umět komunikovat, důvěřovat si, ale také dokázat být věrný: „*Pro mě je ale hlavní být věrný. Z obou stran.*“ Mezi hlavní parametry stability dle Anety patří i to, jak spolu partneři dokážou naplnit svůj volný čas. Aneta prezentuje svou vizi stabilního partnerství jako: „*Prostě třeba to, že dojdeme domů a řekneme si ahoj miláčku, jak ses měl, klasika, sedneme si večer.*“ O nevěře ve vztahu se Aneta vyjadřuje jako o něčem, co v partnerství nemá své místo a dle jejího názoru nevěra stabilní vztah neposílí. Aneta na otázku, zda ve svém okolí zná nějaký stabilní pár, odpovídá: „*Jako s tím, aby si byli oba věrní? Ne.*“ V debatě o nevěře se dostává hlouběji a tvrdí: „*V dnešní době, jak řekl pan Uzel, což bych ho za to úplně pleskla, že nevěra je podstata vztahu, nebo takhle nějak to řekl, že pokud není nevěra, tak to není pevný vztah... Ne! Přece, když mám to, co potřebuju tak to nehledám jinde!*“

Ve své výpovědi zmiňuje i negativní vliv moderních technologií: „*Ne prostě tam rozlítanej a sedne si s telefonem, to je úplně peklo.*“ Že moderní technologie mohou stát za řadou problémů ve vztahu a narušovat tak vztahovou stabilitu Aneta vysvětluje následovně: „*Není prostě, není ta stabilita. Protože je internet, seznamky.. Dřív to prostě nebylo a tak to člověk ani nevyhledával, jo.*“ Aneta dodává, že podle ní už ve stabilním vztahu nehraje hlavní roli sex: „*Není to už ani o tom sexu ten stabilní vztah si myslím, prostě ti dva si musíou rozumět, aji v té domácnosti. Prostě ve všech směrech.*“

Stabilní partnerství se však často pojí s dlouhodobými vztahy, které trvají několik desítek let, což potvrzuje i výpověď Edity: „*Když to porovnáš se sebou a mojim vztahem, tak*

bych řekla, že stabilní se dá považovat vztah tak po 30 letech. "Podobný názor na to, jak dlouho by měl trvat vztah, aby se o něm dalo říci, že je stabilní má i Aneta: „*To může dlouho no. Třeba po 25 letech. Ale třeba po 5 letech je reálná svatba, když se lidi mají rádi a šlape jim to, tak si jakoby to stabilní partnerství ztvrdí, že.*“ Zcela odlišný názor na délku trvání stabilního partnerství zaujímá Eva: „*Oo, to nemusí vůbec dlouho trvat. To se pozná. Podle mě je to už od prvních dní. Prostě tomu člověku důvěřujete a víte, že je na něj spoleh, To je předpoklad pro stabilní partnerství. Stabilní vztah může trvat rok, ale třeba i 20 let.*“ Eva také dodává, že: „*Třeba ten vztah, který trvá rok je více stabilní než ten, který trvá dejme tomu 10 let, víte.*“

5.5 Láska a ideály – dva propojující se světy

Tato kategorie se věnuje kódům, které se týkají vizí a představ o ideálním vztahu žen a toho, jak by měl takový ideální, fungující vztah vypadat a jaké komponenty by měl mít.

Kategorie obsahuje kódy: důvěra jako základ, otevřenost, komunikace mezi partnery, muž s velkým M, zodpovědnost, svoboda.

Každá žena, nejenom ta, která přechodně bydlí v azylovém domě má své vysněné ideály a představy o správném a fungujícím vztahu. Aneta s úsměvem na otázku, co je pro ni ve vztahu důležité, odpovídá: „*Důvěra a věrnost, komunikace. To je základ asi.*“ Důvěru jako prioritu popisuje v rozhovoru i dále a říká: „*Důvěra je všechno, protože když mu nevěřím, tak s tím partnerem nemožu byt.*“ Stejný náhled na dobře fungující vztah zaujímá i Hanka, která z vlastní zkušenosti říká, že: „*Tož důležité pro mě v tuto chvíli je nemít žádné tajnosti.*“ Zároveň hned dodává, že občasná lež vztahu neuškodí: „*Nebo tak – nějaká ta milosrdná lež, nebo jak se tomu říká, to jako jo, ale ne zas tak moc protože pak se v tom člověk jakože jenom plácá.*“ Na otázku, zda mluví o něčem, co prožila, odpovídá: „*Jo, tož často jsem se do těch lží motala, až jsem pak nevěděla vlastně co je pravda a co ne (smích).*“ Vztah založený na důvěře je důležitý i pro Evu, která na otázku, co je pro ni ve vztahu důležité odpovídá: „*Určitě otevřenost a mluvení na rovinu a důvěřovat si a nebát se.*“ Na otázku, čeho se nebát Eva odpovídá: „*Třeba příchodu toho druhého, prostě se na něj těšit.*“ Důvěra jako primární vztahový prvek dominuje i u Edity, která bez rozmyšlení na otázku co je pro ni ve vztahu důležité odpovídá: „*Důvěra, určitě. Ta důvěra a abysme stáli při sobě prostě ve všem, co nás jakože potká.*“ Edita dodává, že vedle důvěry na stejné místo řadí i toleranci: „*A ještě aby toleroval aji moje věci ten partner. Že třeba půjdu*

někde ven a tak.“ Toleranci a svobodu ve vztahu požaduje i Eva, která na otázku, co u partnera oceňuje, sděluje: *„Tak ocením, když má muž vlastní svět a nehlídá mě. Požaduji prostě jen obyčejnou přátelskou povahu, usměvavou.“* Po rozvodu a nevydařených vztazích už ví, co by chtěla u potenciálního partnera nalézt: *„... aby byl vyrovnaný sám se sebou a věděl, co chce v životě a respektoval mě i můj život.“* Samostatnost a zodpovědnost u partnera hledá i Edita, která v rozhovoru s ohledem na svůj probíhající partnerský vztah sděluje: *„Ocením, když mi dokáže pomoci a chová se jako chlap.“* Na doplňující otázku, co považuje za to, když se muž chová „jako chlap“ vysvětluje: *„Třeba že zastane práci bez toho, že mu to budu furt omílat. Že ho věci napadnou sami, třeba i co se týče té dcery.“* Zamyšleně poté dodává: *„Někdy mi přijde, že ten můj nedělá nic, jen leží doma na zadku. To mě štve.“* Svou vizi o ideálním vztahu popisuje i Hanka, která sděluje: *„Tak ideální vztah je pro mě asi takovej, že ženská je doma, když má teda dítě a stará se o domácnost a harmonii, péči o děti. Chlap, když přijde z práce, tak mu ženská podstrojí. Ale není špatné, když se umí chlap postarat sám.“* Aneta naopak ideální vztah hodnotí podle své první velké lásky a na otázku, jak podle ní vypadá ideální vztah odpovídá: *„Tak takový už není. Ale to byl ten můj první. Byl o 35 let starší než já. Musela jsem chodit slušně oblečená, protože on byl na vysoké pozici, takže já nevím, někdy v 16 letech jsem prostě chodila v kostýmkách a to bylo peklo (smích).“* Proč právě tento vztah považovala za ideální popisuje dále: *„Rozuměli jsme si, nehádali jsme sem měli jsme něco za sebou, pochopil mě že su mladá, takže si dal klidně orvané džíny a šel s semnou ven, i přesto, že mě všeci říkali, že tahám dědu (smích).“* Edita se opět při zodpovězení otázky ideálů vrací ke svému stávajícímu vztahu a říká: *„... že bysme všichni žili spolu, vycházeli finančně i s penezama. Chtěla bych no, ale už to asi nepůjde, bohužel (pláč).“*

6 SHRUTÍ VÝZKUMU

Z rozboru, respektive analýzy všech rozhovorů vyplynuly hlavní tématické okruhy, z nichž jsme následně vytvořily kategorie. Vzhledem k povaze a designu výzkumu, tedy použití interpretativní fenomenologické analýzy nám bylo umožněno stanovit si pouze jednu výzkumnou otázku, která zněla: „Jak klientky azylových domů přemýšlí o stabilitě partnerských vztahů v kontextu vlastní zkušenosti?“

Z provedeného výzkumu jasně vyplývá, že každá z žen v azylovém domě má za sebou zkušenosti, které ji nutí vnímat stabilitu ve vztahu odlišně, s ohledem na prožité situace v partnerství. Pokud bychom měli výsledky prezentovat od základu, je zřejmé, že vliv na stabilitu partnerských vztahů má bezpodmínečně primární rodina či rodina, ve které ženy vyrůstaly. Z výpovědi žen lze vyčíst, že dětství a dospívání, které nebylo příliš podnětné, tedy bohužel neutváří správný vzorec, kterým by mohly stabilitu ve svých vztazích upevňovat. Ženy uvádějí, že je ovlivnila výchova rodičů – ať už v pozitivním, či negativním slova smyslu. Některé z žen však sdělily, že jim při výchově chyběl pozitivní model partnerství, který by mohly nadále aplikovat na své vztahy a vyhnout se tak nesprávné volbě partnera. O tom, že partnerství rodičů má velký vliv na budoucí partnerské vztahy a volbu partnera píše i Matoušek (2003, str. 123), který vyzdvihuje roli rodiče buďto jako hrdinu či jako odstrašující případ. U zkoumaných osob jsme se setkali nejčastěji s tím, že ženy pocházejí z neúplných a dysfunkčních rodin. Na výchovu žen tak působily jisté faktory, které způsobily narušený model partnerství. Takový model partnerství si tak žena nese po celý život a identifikuje se s ním. Identifikace po vzoru dysfunkční matky patří k nejčastějším příčinám, proč ženy nedokážou setrvat v jednom vztahu. Právě toto téma je v rozhovorech s ženami často zmiňovaný aspekt, který ovlivnil vztahy žen. Do této oblasti špatného modelu patří bezesporu i časté střídání partnerů z matčiny strany. Respondentky, které si promiskuitu z matčiny strany zažily, ve svých výpovědích uváděly, že je tato skutečnost velmi ovlivnila ve vlastních vztazích. Zajímavým zjištěním je i přes to fakt, že téměř všechny zkoumané osoby, potýkající se s promiskuitou matky, se v určitých fázích svého života s častým střídáním partnerů konfrontovaly také. Z rozhovorů ale dále také vyplynulo, že promiskuitní chování u svých matek hodnotily negativně, až vyčítavě. Některé z žen uvádí, že za jejich „přelétavostí“ stojí jejich povaha a rysy osobnosti promítající se dále ve vztazích k mužům. Ženy své promiskuitní chování, kvůli kterému nedokázaly zajistit stabilní partnerství vysvětlují i jistou dávkou naivity, se kterou do všech vztahů s muži šly. Ve vý-

povědích nalezneme znaky, které naivitu objasňují jako potřebu nebýt sama či obyčejnou touhu po lepším životě, která se u žen nakonec vždy časem rozplynula.

Dalším vícekrát zmiňovaným fenoménem, který ženy ze svých zkušeností v rozhovorech sdělovaly je fenomén nevěry. Že je nevěra jedním z nejrozšířenějších problémů ve vztahu potvrzuje i výzkum autorky Černochové (2010, online), která se zabývala partnerskou nevěrou. Pro její výzkumné šetření oslovila 87 respondentů, z nichž 67 % dotazovaných uvedlo, že vztah by chtěli udržet i po odhalené nevěře. Co se týče našeho výzkumu, nevěrou, jakožto součástí svých vztahových peripetií si prošla každá z námi zkoumaných osob. Z našeho výzkumu jasně plyne, že se na nevěru klientky nepohlížejí jen jako na něco, co partnerství dokáže znehodnotit, ale dokážou ji vnímat i jako aspekt pro posílení vztahu. Ženy se ve větší míře shodují na tom, že nevěra byla oboustranná, tedy jak ze strany jejich, tak ze strany partnera. Důvody, které zkoumané osoby vedly k nevěře se nedají paušalizovat, nicméně v analýze výzkumu jsou popsány tak, aby byla příčina nevěry zjevná. Ženy také líčily, že předchozí vztahy z větší části nevyšly kvůli nevěře, a nebo i stereotypu, který po čase ve vztahu nastal.

Náš výzkum se zaměřil také na prožité vztahy zkoumaných osob a to především proto, aby na základě sdílení svých zkušeností umožnily výzkumníkovi utvořit hlubší a celistvější obraz o celkovém pohledu zkoumaných osob na stabilitu partnerských vztahů. V tomto případě lze zdůraznit především fakt, že zkoumané osoby se shodly, že za jeden z nejvýznamnějších prvků stabilního partnerství považují důvěru. Důvěru, jako hlavní prvek stabilního partnerského vztahu potvrzuje i výzkum (Černochová, 2010, online), ve kterém se právě důvěra dostala na první místo žebříčku hodnot v partnerském vztahu. Dalo by se předpokládat, že pro ženy nacházející se v azylových domech budou sehrávat jistou roli i materiální hodnoty, avšak toto nepotvrdila žádná ze zkoumaných osob v našem výzkumu. Naopak se ženy shodly na tom, že je pro ně důležitá kromě důvěry i s ní spojená otevřenost ve vztahu. Rempel, Ross a Holmes (2001) se ve svém výzkumu shodují, že jedinci nízkou mírou důvěry v partnera jsou přesvědčeni, že jejich vlastní potřeby nebudou v rámci vztahu uspokojeny. Z rozhovorů se zkoumanými osobami vyplývá, že jejich předchozí vztahy nebyly harmonické a objevovaly se v nich zásadní problémy, kterými se vztahová stabilita narušila.

Ve výzkumu také spatřujeme fakt, že ženy o stabilitě ve vztahu přemýšlí až po určité časové době – nejčastěji po 20 a více letech soužití. Za stabilní vztahy tedy pokládají dlouhodobá partnerství, trvající několik desítek let. V takovýchto vztazích může dle zkoumaných

osob docházet i ke konfliktům, ale je vždy na partnerech, jakým způsobem projeví snahu o udržení svého vztahu.

Z výzkumného šetření je tedy zjevné, že ženy o stabilitě přemýšlí jako o abstraktu, který v dnešních partnerstvích schází. Zkoumané osoby uváděly, že stabilitu vnímají především ve vztazích, které si prošly určitými životními zkušenostmi. Taková stabilní partnerství si ženy představují, jako ty, ve kterých docházelo k nelehkým situacím. Za nelehké životní situace, které ovlivňují partnerskou stabilitu ženy označovaly závislosti na drogách, alkoholu či na hazardu. Z tohoto výsledku je zřejmé, že zkoumané osoby mají tento náhled ovlivněný svou vlastní, partnerskou situací. Zajímavým, až fascinujícím zjištěním bylo i to, že ženy jako ukazatel stability uváděly i fyzické násilí mezi partnery. Zkoumané osoby tak o stabilitě hovořily v rámci svých vlastních, ničím neovlivněných pocitů a zkušeností, které nám umožnily nahlédnout i do této složité problematiky vztahů a jejich stability.

Výzkum zřetelně zachytil životní zkušenosti žen v azylových domech na poli stability partnerských vztahů. Za nejdůležitější zjištění považujeme však fakt, že ženy stabilitu ve svých vztazích neprožily a přemýšlí o ni pouze jako o zatím nesplněné realitě.

ZÁVĚR

Diplomová práce se zabývala partnerskými vztahy žen v azylových domech v kontextu jejich vlastních zkušeností z partnerství. Hlavním cílem práce bylo odpovědět na otázku, jak ženy v azylových domech přemýšlí o stabilitě partnerských vztahů, jak ji vnímají a co pro ně stabilita ve vztahu představuje. Tohoto cíle bylo zvolenou výzkumnou metodou dosaženo a podařilo se úspěšně analyzovat životní zkušenosti a vnímání stability u žen pobývajících v azylových domech. Rozhovory byly analyzovány pomocí interpretativní feomonologické analýzy dat.

Teoretická část diplomové práce propracovala teoretická východiska, ze kterých bylo následně čerpáno i v praktické části práce. Domníváme se, že popsání teorie a s ní spojené studium literatury nám umožnilo lépe se zorientovat v této nesnadné problematice vztahů a partnerství a také nám přispěla k hlubšímu pochopení praktické části diplomové práce.

Partnerská stabilita je u žen v azylových domech víceméně vnímána jako jakýsi přežitek, který již dávno ve vztazích nefiguruje. Stabilita je tedy podle zkoumaných osob a z jejich zkušeností vnímána jako něco, co již dávno ve vztazích neexistuje. Ženy se shodly na závěru, že stabilitu ve vztahu vnímají jako pojítko, které partnery drží pospolu i přes veškeré negativní zkušenosti, kterými si partnerství za své trvání projde.

Zkoumané osoby nám dovolily nahlédnout do jejich „třináctých“ vztahových komnat, čímž nám do výzkumu přispěly jejich zkušenostmi, o kterých nám v souvislosti s interpretativní fenomenologickou analýzou šlo především. Ženy popisovaly své dětství, dospívání a následné partnerské vztahy s provázaností na partnerskou stabilitu. Zkoumané osoby se v rozhovorech dostaly i k tématům jako je nevěra, kvůli které jim ztroskotal ne jeden vztah nebo také k závislostem, ať už jejich nebo partnerových. Podstatné bylo také zjistit, jak se na vztahy pohlíží po prožitých zkušenostech a jestli se změnil jejich náhled na partnerství v kontextu vlastní zkušenosti. Z výzkumu je patrné, že ženy další vztahy záměrně nevyhledávají a případné seznámení s partnerem ponechávají náhodě.

Výzkum také poukázal na souvislost mezi stabilitou a partnerstvím rodičů, kde jsme zanalyzovali, že partnerství, zejména pak z matčiny strany měly vliv na utváření stability v ženiných vlastních vztazích.

Předpokládáme, že tato diplomová práce přinese reálný, nezkreslený pohled na vnímání stability u žen v azylových domech, který se jednoznačně liší od žen, které nejsou nikterak

dotčeny pobytem v azylových domech a nemají za sebou prožitou tuto nelehkou životní situaci. Možnosti dalšího výzkumu s tematikou stability partnerských vztahů by se tedy mohl věnovat i druhé straně, např. partnerů, rodiny a blízkých, kteří by výzkum obohatili i o své zkušenosti a o svůj subjektivní pohled na věc.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] EMMERT, František, 2003. *Odmaturuj! ze společenských věd*. Brno: Didaktis. ISBN 8086285685.
- [2] FIALOVÁ, Ludmila, 2000. *Představy mladých lidí o manželství a rodičovství*. Praha: Sociologické nakladatelství. ISBN 80-85850-87-7.
- [3] FROMM, Erich, 2010. *Umění milovat*. 6. vyd.. Praha: Český klub. ISBN 978-80-86922-32-4.
- [4] GIDDENS, Anthony, 2012. *Proměna intimity: sexualita, láska a erotika v moderních společnostech*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0175-5.
- [5] HARGAŠOVÁ, Marta a Tomáš NOVÁK, 2007. *Předmanželské poradenství*. Praha: Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-1730-2.
- [6] HARTL, Pavel a Helena HARTLOVÁ, 2000. *Psychologický slovník*. Praha: Portál. ISBN 807178303x.
- [7] HENDL, Jan, 2016. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Čtvrté, přepracované a rozšířené vydání. Praha: Portál, ISBN 978-80-262-0982-9.
- [8] KATRŇÁK, Tomáš, 2008. *Spríznění volbou?: homogamie a heterogamie manželských párů v České republice*. Praha: Pro Masarykovu univerzitu vydalo Sociologické nakladatelství (SLON). 978-80-86429-98-4.
- [9] KOUTNÍKOVÁ, Zdeňka in, 2010. *Chudoba - záležitost nás všech*, 2010. 1 vyd. Hradec Králové. ISBN 978-80-86472-48-5.
- [10] KRAUS, Jiří, 2005. *Nový akademický slovník cizích slov A-Ž*. Praha: Academia. ISBN 8020013512.
- [11] MATĚJKOVÁ, Erika, 2007. *Jak řešit konflikty a problémy v partnerských vztazích*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-1832-3.
- [12] MATOUŠEK, Oldřich a Hana PAZLAROVÁ, 2014. *Podpora rodiny: manuál pro pomáhající profese*. Praha: Portál. ISBN 9788026206972.
- [13] MATOUŠEK, Oldřich, 2003. *Slovník sociální práce*. Praha: Portál. ISBN 8071785490.

- [14] MOŽNÝ, Ivo, 2006. *Rodina a společnost*. Praha: Sociologické nakladatelství, Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 808642958x.
- [15] NAKONEČNÝ, Milan, 2013. *Lexikon psychologie*. 2., podstatně rozš. vyd. Praha: Vodnář, ISBN 978-80-7439-056-2.
- [16] NAVRÁTILOVÁ, Jitka in MATOUŠEK, Oldřich a kol., 2013. *Encyklopedie sociální práce*. Vyd. 1. Praha: Portál, 570 s. ISBN 978-80-262-0366-7.
- [17] PARROT, Les, PARROT, Leslie, 2004. *Zachraňte své manželství*. (Jak předcházet zbytečným krizím). Praha: Návrat domů. ISBN 8072551051.
- [18] PESECHKIAN, Nossrat, 1995. *Partnerské vztahy: 33 a jeden způsob jak žít ve dvou*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny. Edice P. ISBN 80-7106-115-8.
- [19] PLAŇAVA, Ivo, 2000. *Manželství a rodiny: struktura, dynamika, komunikace*. Brno: Doplněk, ISBN 8072390392.
- [20] PLHÁKOVÁ, Alena, 2004. *Učebnice obecné psychologie*. Praha: Academia, ISBN 80-200-1086-6.
- [21] PRUŽINSKÁ, Jana, 2005. *Psychológia osobnosti*. Bratislava: Občianske združenie Sociálna práca ISBN 80-89185-05-3.
- [22] ŘÍČAN, Pavel, 2010. *Psychologie osobnosti: obor v pohybu*. 6., rev. a dopl. vyd., Praha: Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-3133-9.
- [23] SATIR, Virginia, 2006. *Knih o rodině: [základní dílo psychologie vztahů]*. Vyd. 2. Praha: Práh. ISBN 8072521500.
- [24] SMĚKAL, Vladimír, 2002. *Pozvání do psychologie osobnosti: člověk v zrcadle vědomí a jednání*. Vyd. 2. opr. vyd. Brno: Barrister & Principal. ISBN 80-86598-65-9.
- [25] STUHLÍKOVÁ Iva, 2002. *Základy psychologie emocí*. Praha: Portál, 2002. ISBN 807178-553-9.
- [26] ŠIMEK, Jiří, 1995. *Lidské pudy a emoce: jak jim porozumět a jak s nimi žít*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, ISBN 80-7106-121-2.
- [27] ŠULOVÁ, Lenka, 2011. *Výchova k sexuálně reprodukčnímu zdraví*. Praha: Maxdorf. ISBN 978-80-7345-238-4.

- [28] ŠVARŤÍČEK, Roman a Klára ŠEĎOVÁ, 2014. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Vyd. 2. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0644-6.
- [29] VÁGNEROVÁ, Marie, 2008. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Vyd. 4. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-414-4.
- [30] VÁGNEROVÁ, Marie, 2010. *Psychologie osobnosti*. Praha: Karolinum, ISBN 978-80-246-1832-6.
- [31] VÝROST, Jozef a Ivan SLAMĚNÍK, 2008. *Sociální psychologie*. Vyd. 2., Praha: Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-1428-8.
- [32] WILLI, Jürg, 2011. *Psychologie lásky: osobní rozvoj cestou partnerského vztahu*. Vyd. 2. Praha: Portál. ISBN 80-7178-982-8.

Internetové zdroje

- [31] ČERNOCHOVÁ, Zuzana. *Partnerská nevěra a její psychické*. 2010. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
- [32] HUDSON, John W. a Lura F. HENZE. *Campus values in mate selection: A replication*. *Journal of Marriage and Family* [online]. [cit. 2017-04-6]. Dostupné z: http://www.jstor.org/stable/349321?seq=1#page_scan_tab_contents
- [33] KOHOUTEK, Rudolf. *Psychologie v teorii a praxi. Formativní vlivy a osobnosti* [online]. [cit. 2014-02-06]. Dostupné z: <http://rudolfkohoutek.blog.cz/0911/biologicke-formativni-vlivy-psychiky-aosobnosti>
- [34] LARKIN, Michael, Simon WATTS a Elizabeth CLIFTON. Giving voice and making sense in interpretative phenomenological analysis. *Qualitative Research in Psychology* [online]. [cit. 2020-05-22]. Dostupné z: <file:///C:/Users/kralo/Downloads/larkinwattscliftonipa.pdf>
- [35] REMPEL J. K., ROTSS, M., HOLMES. *Trust and Communicated Attributions in Close Relationships*, *Journal of personality and social psychology*, Získáno dne 12. 5. 2013 z databáze Social Sciences Citation Index.
- [36] ŠMOLKA Petr. *Rozhovor s Petrem Šmolkou*. Dostupné z: <http://www.tydenmanzelstvi.cz/clanky/156/rozhovory/eva-labusova-rozhovor-spetrem-smolkou.html>

Zákony

- [35] ČESKO, 2006. Zákon č. 108 ze dne 14. března 2006 o sociálních službách, In: *Sbírka zákonů České republiky*. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-108>
- [36] ČESKO, 2006. Vyhláška č. 505 ze dne 15. listopadu 2006, kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-505>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

AD Azylový dům

Apod. A podobně

Atd. A tak dále

Č. Číslo

Mj. Mimo jiné

Např. Například

OSPOD Orgán sociálně – právní ochrany dětí

Str. Strana

Tzn. To znamená

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek č. 1: Systém temperamentových dimenzí podle H. J. Eysencka

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha I: Rozhovor s respondentkou Hankou

Příloha II: Rozhovor s respondentkou Evou

Příloha III: Rozhovor s respondentkou Anetou

Příloha IV: Rozhovor s respondentkou Editou

Příloha V: Písemná forma souhlasu s pořízením nahrávky rozhovoru

PŘÍLOHA P I: ROZHOVOR S RESPONDETKOU HANKOU

1) Z jakého důvodu jste se ocitla v AD?

Tak octla jsem se tady z důvodu toho, že mě nebylo doporučeno vlastně sociálním odborem prostě soužití s partnerem, teda jako otcem dcery. *Co bylo vyhodnoceno jako důvod?* No celkově jako nepřizpůsobivé prostředí pro dítě, že. Bydlí s babičkou, o kterou pečuje v malinkém bytě.

2) Jak dlouho jste v AD?

No už jsou to tři měsíce.

3) Z jaké rodiny pocházíte?

Jo, tož naši byli rozvedení takže jako. Já bych jako řekla, že i z funkční jako. I když já jsem byla v dospívání spíš nefunkční (smích). *Jak to myslíte, že jste byla nefunkční?* Byla jsem problémová, furt jsem někde lítala, moc jsem nechtěla poslouchat, dělala si svoje (smích). *Jak na to reagovali rodiče?* Snažili se mě nějak zkrotit, ale nepovedlo se (smích).

4) Jak byste popsala partnerství svých rodičů?

Vztahy? Tož mamka měla vztahy takové, že.. já nevím. Jako tož vztahy.. měla stálého partnera, je s ním doted'. Má s ním moje bratry, nevlastní.. Občas ale jako vím, že u nás byl nějaký aji její chlap, třeba když byl Milan na těch montážích. Vím, že mě to tehdy vadilo, ale byla jsem děcko, že.

5) Jaký je váš rodinný vztah?

Já jsem rozvedená. *Jak dlouho jste byla v manželství?* Rok. *Proč jste se rozvedli, jaké bylo to manželství?* Hrozné (smích). Ne, tož ono naše manželství bylo jakože s panem otcem dětí mých bylo hluboce rozvrácené. *Jak to mám chápat?* No že už to prostě nešlo nějakým způsobem to dát dohromady. *Proč už to nešlo dát dohromady, co bylo problémem?* No my jsme spolu nebyli ani předtím nijak dlouho, jako nechodili jsme spolu dlouho. Takže jsme to měli takové podivocené, řekla bych (smích). Mám s ním ty dva kluky. Ale ptala jste se že, co bylo tím problémem.. (zamyšlení) asi určitě i to, že jsme si nerozuměli moc. Já jsem byla a furt su taková divoká, on byl spíš ten domácký typ, sedět doma u televize, hledět do ní do nevidím. A když ne sedět u televize tak chlastat a fetovat, Tvrdé drogy jako nee, ale marijánku a sem asi i něco jiného. Proto jsme šli od sebe. No a soud mu teda dal do péče ty syny, což mě bylo líto a když je občas vidím, tak chodí v roztrhaných hadrách, no hrůza.

Stýská se vám po nich? Komu by se nestýskalo po vlastních děckách, že. Ale na všechno se dá zvyknout.

6) Kolika vážnými vztahy jste za svůj život prošla?

Jako vážnými? To je docela jednoduché! (zamyšlení, počítání) Čtyři. *Který z nich trval nejdýl? Nejdýl? Nejdýl trval jakože můj vztah partnerský, nějakých 10 let no. Proč jste se rozešli? Už mě to přestalo bavit (smích). No hledala jsem něco lepšího protože ono to po těch 10 letech tak nějak odplynulo. Nevěděla jsem tehdy co chci, že. Ten vztah jako stagnoval, nikde se to neposouvalo, že to bylo jako že stojíme na jednom místě a tak jsem se rozhodla že to teda nějakým způsobem jakože ukončím. Taky on mě furt říkal, že mám nějaké chlapy jiné přitom já jsem v té době nikoho neměla, ale když on mi to furt jakože tak předhazoval, jakože jsem prostě bůhví co. Tak jsem si říkala, když to ale není pravda a říkáš to o mě, tak teď to dělat začnu. Stejnak jsem mu to řekla a on mi nevěřil a pak už to nějak tak šlo do kytek no. Takže rozchod proběhl z vaší strany? Ukončila jsem to já no. Ale dodneška se jako vídáme no (smích). To znamená, že jste kamarádi? No (smích) asi něco víc.*

7) Jak byste doposud zhodnotila váš partnerský život?

Tož tak, jako byla jsem hodně promiskuitní jako. *Mám tomu rozumět tak, že jste muže často střídala? Jo. Hodně. I během toho 10 letého vztahu? No, neříká se to jednoduše ale jo, i během toho no. Pak jsem měla skrze tu promiskuitu i nějaké zdravotní problémy. Ale zas můžu říct, že skrze to člověk nasbírá moc zkušeností, že. Těch dvacet sem jich měla určitě, no. Čím to bylo, že jste měla tolik mužů? Sbírala jsem je v podstatě jako trofeje, takový víkendovky bych řekla. Byla jsem taková neřízená, šla jsem do všeho po hlavě. Byla jsem docela jakože to, rebelka.*

8) Co je pro vás ve vztahu důležité?

Tož důležité je pro mě asi v tuto chvíli nemít žádné tajnosti. Důvěřovat si a nic žádným způsobem netajit. Nebo tak – nějaká ta milosrdná lež nebo jak se tomu říká to jako jo, ale ne zas tak moc protože pak se v tom člověk jakože jenom plácá. *Mluvíte z vlastní zkušenosti? Jo, znám to od sebe. Často jsem se do těch lží motala až jsem pak nevěděla vlastně co je pravda a co ne (smích).*

9) Co u partnera oceňujete?

Pracovitost, určitě pracovitost. A smysl pro zabezpečení rodiny. *Co to pro vás znamená?*
No že dokáže vydělat, postarat se o rodinu.

10) Co je pro vás naopak nepřijatelné?

Tak nepřijatelné je pro mě když člověk není způsobilý. Tak jako všeobecně, že není způsobilý třeba svým přičiněním vydělat si peníze, nebo mít svoje názory, mít nějakou vizi, něco takovýho.

11) Jak podle vás vypadá ideální vztah?

Tak ideální vztah je pro mě asi takovej, že ženská je doma, když má teda dítě. Ženská se stará o domácnost a harmonii, péči o děti. Chlap když přijde z práce, tak mu ženská podstrojí. Ale není špatné, když se umí chlap sám postarat. To je pro mě docela zásadní věc, když je chlap samostatnej a je čistotnej.

12) Co pro vás znamená láska?

(přemýšlení) Tož to já nevím. Asi nějaké vzplanutí. Člověk je takový roztržitý, zamilovaný. Ale zas ta zamilovanost tam nemusí ani být protože ta zamilovanost třebas jako časem vodezní, jo. Pak ta zamilovanost vodezní a je to na těch dvouch. No ale jako ono je to spíš takové, jako já nevím, tož takové souznění těch duší jo.

13) Jak vnímáte manželství?

Pro mě manželství, v dnešní době, já nevím. Já jsem spíš takovej starobylej typ, jakože manželství jo, není to zas taková pouhá formalita pro mě ale je to takové, že se na to už nehraje v dnešní době. Zas je větší procento rozvodovosti. Jak si to vysvětlujete? No to bude možná tím, že podepsali nějaký ten papír jo.

14) Jak podle vás vypadá stabilní vztah?

Aha, tak to si myslím, že ten partnerský vztah by si měl projít opravdu jako všema patáliemi. Co se týče třeba i nějakýma závislostmama, třeba na alkoholu, fyzický napadání, pak třebas nevěra a kdesi cosi. Ono to podle mě jako ten vztah posílí. *Podle vás fyzické napadání posílí vztah?* No tak jako ne když dochází k násilí, jako furt jo. Ale když prostě se toto někdy stane, i ty závislosti a ti dva to překonají a jsou spolem, tak to určitě je stabilní vztah. Nebo já to tak vnímám, protože já jsem si s tím svojim bývalým prošla fakt dost, on s semnou taky. *Mluvíte o tom vztahu, ve kterém jste byla 10 let?* No. A teď před s sebou

máme čistej stůl jo, dá se říct. *Takže nynější partner ví o vaší minulosti?* Tož úplně všechno neví, ale jako ví teď určitě víc než když jsme spolu byli. Už jen to, že mám teď Viktorku s někým jiným a nějak to jako překousl a dá se říct, že se o nás stará.

15) Jak dlouho by měl trvat vztah, abyste o něm řekla, že je stabilní?

Tak pětadvacet let. Já nevím.

16) Na čem je založený stabilní vztah?

To bude asi na správné komunikaci a na otevřenosti.

17) Znáte někoho kdo má stabilní vztah?

Já myslím, že ano, moje teta. *Čím toho podle vás dosáhla?* Tož protože si taky prošli svojím, měli třebaš přes dluhy a kdes cosi. Navíc ona žije pod jednou střechou s tchýni, což taky není nic moc. Ale furt jsou spolu. Prostě se mají rádi, no.

18) Stalo se vám někdy, že se vám rozpadl vztah?

No samozřejmě. *Co bylo příčinou?* Já (smích). Mně třeba na tom začínajícím vztahu tak záleželo a když jsem znejistila, tak jsem si sbalila svých pár věcí do krabice a radši šla (smích). *Když vám na tom vztahu záleželo, tak i přesto jste odešla?* Ano, měla jsem to tak, radši jsem pláchla, no.

19) Jste spokojená se svou partnerskou situací nyní?

Dalo by se říct že ano, asi ano. Každopádně s biologickým otcem mé dcery se teda už nějakým způsobem jakože nestýkáme, nevídáme. Mám ho jako i všude zablokovaného, nemůže mi volat, nechodí mi zprávy od něj. *Jaktože jste se uchýlila k takovému kroku?* No tam se to nějak podělalo, nebo spíš on sám to podělal, to máte jedno.. Já spíš teda preferuju toho svého bývalýho, jak jsem s ním byla 10 let. *Takže vás to táhne stále za tím vztahem, který jste měla? Čím si to vysvětlujete?* Já nevím, já fakt nevím. Ale asi to souznění a že se známe už dlouho no.

PŘÍLOHA P II: ROZHOVOR S RESPONDETKOU EVOU

1) Z jakého důvodu jste se octila v AD?

Z důvodu toho, že jsem neměla kam jít a taky to byla možnost být konečně s dětma. Nebyly prostředky pro nové bydlení a ty co byly jsem chtěla investovat do prostředků na bydlení, kde bych byla s klukama sama.

2) Jak dlouho jste v AD?

Od listopadu, takže půl roku, nějak tak. Jsem tady spokojená.

3) Z jaké rodiny pocházíte?

Rodina je úplná, ale táta s mámou, to nebylo úplně ideální, jakože by byli v pohodě mezi sebou. Ale jinak se milují.

4) Jak byste popsala partnerství rodičů?

Popravdě bych to popsala tak, že máma poslouchá tátu, ale naopak mají i vyjímečné dny, asi tak ob dva měsíce, kdy táta pozve mámu nečekaně na večeři. No a když jsem byla malá, jestli to klapalo? Kéž by to klapalo.. táta hodně pil a byl hodně hádávej, máma se s ním hádala a já jsem to nenáviděla. Byla jsem kvůli tomu nešťastná, často jsem vlezla do kouta. Myslím si, že mě to hodně ovlivnilo tohle v mém životě. No a ač chci nebo ne, mám povahu po něčem v mámě. Hodně mužům dovolím. Nechám se sebou manipulovat.. Teda teď už ne, ale dřív bohužel ano. Tak to dělala i ta máma.. Ale jinak je táta hodnej.

5) Jaký je váš rodinný stav?

Rozvedená a s manželem jsme předtím byli 11 let.

6) Kolika vážnými vztahy jste prošla?

Určitě Jarda, jako ten můj bývalý manžel a potom Tomáš. Jinak můj problém je ten, že jsem ač asi nechtěně prošla moc vztahama, ale já je brala tak nějak, no jak to říct. Prostě jsem to brala jinak než ti muži. Brala jsem to zřejmě víc kamarádsky než ta druhá strana a to mě na mě hrozně štve. *Jak tomu můžu rozumět?* No cítila jsem k nim spíš vazbu přátelskou, ale voni to vnímali trošku jinak. Takže když si vezmete, tak jsem od prvního kluka až po dnešní dobu jich bylo třeba kolem 11, no. Ale neměla jsem s nima vztah jako vztah. Spíš jsem prostě jen plnila jejich přání, nedokázala jsem říct ne, byla jsem submisivní. Když mi řekli: Hele můžeš to, nebo tamto, nebo hele přijed', tak jsem prostě přijela. Třeba i na úkor kluků. Strašně mě to vyčerpávalo a neměla jsem čas sama na sebe. Často jsem ty

kamarády střídala, ale ne za vidinou nějakých fyzických potřeb, spíš prostě jakoby jsem hledala někoho, kdo mě pochopí, ale jako kamarád. Ale ti muži to nechápali. Stydím se za to.

7) Jak byste doposud zhodnotila váš partnerský vztah?

No s manželem bývalým jsme se spolu hodně nasmáli, poslouchali jsme spolu hudbu, což bylo děsně fajn. Ale pak tam byly i okamžiky, kdy to zase fajn vůbec nebylo. Pořád, i teď hledám to, v čem byl problém načež jsem si říkala, že jsem na to přišla, ale nikdy to nemůžu té druhé osobě vyčítat. Prostě má takovou povahu už od dětě, kdy vyrůstal taky v nefunkční rodině a mezi náma to bylo tak že vlastně většinou chtěl, abych byla doma, vařila, uklízela, starala se vo kluky a když jsem byla někde mimo, tak mu to hodně vadilo. Zpětně mě štve, že jsem od něj často utíkala a nechávala ho doma samotnýho s malým Honzou. Kdykoliv jsem vlastně projevila svůj názor, tak bylo zle. Pak jsem radši dělala vše, ať je všude klid, no. Ale to taky nebylo dobře. Teď je mi ho i líto, jako toho manžela. Zůstal na ulici, tak jako kdysi já před lety. Je z něj v podstatě bezdomovec, no. No a po těchto všech zkušenostech k sobě partnera nechci a chci se věnovat jenom dětem.

8) Co je pro vás ve vztahu důležité?

Určitě otevřenost a mluvení na rovinu a důvěřovat si a nebát se. *Nebát se čeho?* Třeba příchodu toho druhého, prostě těšit se na něj.

9) Co u partnera oceňujete?

Co znamená slovo bezprostřední? *Třeba spontánnost..* Tak ocením, když má muž vlastní svět a nehlídá mě. *Mám to chápat jako svobodu ve vztahu?* Asi jo. Požaduju prostě jen obyčejnou přátelskou povahu, usměvavou. Povahově hlavně aby byl v pohodě a vyrovnaný sám se sebou a věděl co chce v životě a respektoval i mě a můj život. Aby to bylo vyrovnané mezi náma.

10) Co je pro vás nepřijatelné?

Určitě mi není příjemné, aby mě muž ovlivňoval a byl agresivní a majetnický a muselo být vždy po jeho.

11) Jak podle vás vypadá ideální partner?

Takový, že si navzájem čtete myšlenky a nemusíte ani nic říkat. Taky i to, že v tom vztahu jdete dál a někam se posouváte. Prostě to se vycítí.

12) Co pro vás znamená láska?

Panejo, jedna z nejkrásnějších věcí na světě. Hlavně je to soudržnost a respekt, pochopení. Je to krásná symbióza a souznění. Šťastný člověk, kdo to tak má.

13) Jak vnímáte manželství?

Z mé vlastní zkušenosti, popravdě – zbytečné. Já si myslím a vím, že to takhle v minulosti bylo, že se lidé brali, ale je to zbytečné, opravdu. Nemusí být papír k tomu, aby se lidi měli rádi. Pro mě je manželství, vlastně jakoby neexistovalo. *Vnímáte to tak po vlastní zkušenosti s manželstvím?* Po svých zkušenostech. Myslím si i, že je to ovlivněno tím, jak jsou lidi vychováni a čím jsou ovlivněni v rodině. Mně manželství nevyšlo asi i proto, že jsem byla hodně svobodný člověk, frkla jsem do světa a pak se nechala zlomit a byla svatba. Netvrdím, že to není hezké, ale je to taková kreace. Ale jinak myslím, že to není k životu třeba. Jde o to, co si ti dva mezi sebou řeknou a že to chtějí nějak spojit i bez papíru.

14) Jak podle vás vypadá stabilní vztah?

Rozhodně, počkejte, hledám slova.. Stabilitu vidím možná v nějaké rovnoprávnosti, prostě důvěra a rovnoprávnost. Stabilního vztahu dosáhnou lidé, pokud se navzájem uznávají, váží si sebe a hlavně mají chuť být s tím druhým i přesto, že se dějí různé věci okolo. Stane se, že člověk zakopne, jak se říká, nebo prostě sejde z cesty, ale je důležité si tu cestu zase najít a taky si umět odpouštět. Takže stabilní vztah chápu jako ten, který si prošel různými zkouškami a i přesto to ti partneři nevzdali a jsou spolu. Bez výčitek, bez vzpomínek z minulosti, no. To mi třeba přijde, že to je ta stabilita. Stabilitu ale chápu i jako nějaké třeba střídání těch vztahů – třeba jako já jsem nebyla občas úplně stabilní, ale to jsem vám vysvětlovala na začátku, proč to tak bylo.

15) Jak dlouho podle vás musí vztah trvat, aby se o něm dalo říct, že je stabilní?

Ooo, to nemusí vůbec dlouho trvat. To se pozná. Podle mě je to už od prvních dní, prostě tomu člověku důvěřujete a víte, že je na něj spoleh. To je předpoklad pro stabilní vztah. Stabilní vztah může trvat rok, ale třeba i 20 let. Třeba ten vztah, který trvá rok je více stabilní než ten, který trvá dejme tomu 10 let, víte, že, jak to myslím?

16) Na čem je podle vás takový vztah založený?

Na intuici, ne na té rozumové, ale na té vevnitř. A na otevřenosti. Hlavně nemůže být založen na strachu. To nebude nikdy dobré.

17) Jak je možné toho dosáhnout?

Jedině tím, že chtějí oba.

18) Znáte někoho, kdo má stabilní vztah?

Znám, jsou to moji známí. Mají přes 60 let a mezi nimi je krásná oddanost a jde to vidět na první pohled. To je podle mě stabilní vztah.

19) Stalo se vám někdy, že se vám rozpadl vztah? Co bylo příčinou?

Tak o těch vztazích, co byly jen tak, tak to těch mluvit nebudu. Rozpadlo se mi manželství, tam byl problém ten, že jsme oba měli co dělat sami se s sebou. Pili jsme, oba a to poměrně dost. Druhý vztah se mi sice rozpadl, ale stále toho človíčka v životě mám a jsem za to vděčná. Stará se o nás, rozumí mi, já rozumím jemu. Je to i přesto, že nejsme partneři se vším všudy neustále pěkný a jsem za to vděčná. Nepotřebují víc. To že jsme od sebe je vlastně fajn.

20) Jste spokojená se svou partnerskou situací?

Teďka se po dlouhé době konečně cítím být mámou, tak je mi takhle dobře.

PŘÍLOHA P III: ROZHOVOR S RESPONDETKOU ANETOU

1) Z jakého důvodu jste se ocitla v azylovém domě?

(přemýšlení) Proč jsem tady? Protože jsem pracovala a měla jsem dvousměnný, osmihodinový provoz a tím, že mám malé dítě tak prostě jiná možnost nebyla a po roce zhruba mi řekli, že musím nastoupit aji na odpolední jinak mě prostě vyhodí a tak se teda stalo. No a tam kde jsem bydlela to byla jediná práce, kde jsem mohla pracovat. No a když jsem přišla o práci, tak jsem ztratila příjem, že a musela se z tama odstěhovat a hledat něco levného. Nenašla jsem zatím nic tak su tady.

2) Jak dlouho se v azylovém domě nacházíte?

Měsíc a půl.

3) Z jaké rodiny pocházíte? (úplná, funkční, nefunkční)

Katastrofálně nefunkční. Jak to mám říct slušně? Každý den jinej chlap s mojí matkou, do toho dělala hospodu takže doma byla jednou za hrozně dlouho a když byla doma tak jsem vždycky dostala. Takže většinou jsem vyrůstala u babičky. Útěky z domu u mě byly klasika, protože moje matka, to je.... *Takže máte špatný vztah s maminkou?*

Ano, katastrofální. *Nevídáte se s matkou ani teď?* Ne nechcu ju ani vidět, plive na mě špínu kde může, dceru mi zkazila, nesnášíme se prostě.

4) Jaký je váš rodinný stav?

Jsem rozvedená. *Proč jste se rozvedla?* Pil, hrál automaty, když jsme si otevřeli hospodu s diskotékou, po roku jsme se vzali a narodil se Dominik a katastrofa. Nevydrželo nám to, bylo to peklo. Jsem ráda, že jsme šli od sebe. *Proč?* Tož nutil mě aji do věcí, do kterých jsem nechtěla, myslím si aji, že něco bral. Byl prostě zlý.

5) Jak byste popsala partnerství svých rodičů, popř. matky?

Matka je jen paní, která střídá chlapy. S jejíma bývalýma ale vycházím super, dodnes si s někým napíšu. Se čtyřma nebo pěti jejíma chlapama se stýkám. Matka byla extrémně promiskuitní.

6) Kolika vážnými vztahy jste za svůj život prošla?

Tak čtyřma.

7) Jak byste doposud zhodnotila váš partnerský život?

Tož, mmmm (přemýšlení) Bylo to divoké (smích). Jako třeba na jednu noc se mě to taky povedlo, hlavně když jsem byla bez děcek. Teďka už ne. Teď mě to už nebere. Hlavně aji jsem vyrůstala v tom, jak už jsem říkala, že ta matka si dom vodila furt nějaký chlapy, tak se mě to zhnusilo. Ale jo, chvílku jsem to období, takový to tahací, nebo jak to říct taky měla. *Mám to chápat tak, že jste partnery střídala?* Ano, bylo to období, kdy jsem takzvaně nevěděla čím su. Asi jsem se hledala. Ale už jsem se zas našla! (smích)

8) Co je pro vás ve vztahu důležité?

(smích) Důvěra a věrnost, komunikace. To je základ asi. Důvěra je všechno, protože když mu nevěřím tak s tím partnerem nemůžu být.

9) Co u partnera oceňujete? (co se vám líbí, když partner má, jak se chová...)

Když je gentleman (smích). To se jen tak už nevidí, no. A když nekouří, no. To je pro mě plus protože já su nekuřák.

10) Co je pro vás naopak nepříjemné?

Když je nervní a když je sobec. Když já nevím, závidí lidem třeba.

11) Jak podle vás vypadá ideální partner/ideální vztah?

Tak takový už není. Ale to byl ten můj první (pozn. vztah). Byl o 35 let starší než já. *Ten byl ideální?* Ano, musela jsem chodit slušně oblečená, protože on byl na vysoké pozici, takže já nevím, někdy v 16 letech jsem prostě chodila v kostýmkách, to bylo peklo (smích). Oblíkala jsem se vždycky v autě. *Čím ten vztah byl pro vás ideální?* Rozuměli jsme si, nehádali jsme se, měli jsme něco za sebou, pochopil mě, že su mladá, takže si dal klidně orvané džíny a šel s semnou ven, i když mě všeci říkali, proč s sebou tahám dědu (smích). No a to bylo něco na tu moju matku. Já mám bráchu totiž v Americe a ona se mermomocí za ním chtěla dostat a on, ten můj první, byl Čechoameričan a dělal na ambasádě, měl kontakty dostat ju tam, ale já jsem řekla ne prostě, po tom jejím chování, ne prostě. No on byl prostě normální, dokázal se vžít. *Takže vás dokázal pochopit?* Jasně, ale to muselo být vzájemné. Ne jen jeden. Musí umět ustupovat oba dva.

12) Co pro vás znamená láska?

(zamyšlení) Tak to už ani nevím. To už jsem dlouho nezažila. Nevím, takové to vodění za ručiček, takové to dáme si pusu někde v parku. Toto já jsem třeba neměla s tím starším, protože ten musel být na úrovni. Vodil mě za ruku ale bylo to jiné, v tom jeho hodně vysokém postavení. Spíš takové diplomatické. Spíš mě teď přijde, že se skláním k těm mladým klukům a to jsou úplně trdla. To je úplně peklo (smích).

13) Jak vnímáte manželství?

Znamená pro mě všechno. To už je teakové to, že ten člověk s tím druhým chce zůstat. Že už je to všechno fajn prostě. Že už chtějí spolu zakotvit jako. *Takže když jsou lidi manželé, tak by dle vás spolu měli být napořád?* No, su asi hodně naivní, že? (smích). Ale jo, asi takhle si to představuju. Ale prostě ne vždycky to jde, že. No ale jednou budu mít tu vysněnou svatbu. Já to vím. Tam někde u moře, s takovým tím altánkem a v přírodě. To by se mě líbilo.

14) Jak podle vás vypadá stabilní vztah (trvalý vztah)?

Tak že si prostě rozumíme. Musíme mít mezi sebou samozřejmě aji rozpory, že. Bez takových těch klasických hádek to nejde, že. To by nás nebavilo. Ale prostě třeba to, že dojdeme domu a řekneme si ahoj miláčku jak ses měl, klasika, sedneme si večer a ne prostě tam rozlítanej a sedne si s telefonem, to je úplně peklo. Že se prostě věnujeme sobě. Byť je to třeba jen to, že jsme spolu a čumíme na film. Není to už ani o tom sexu tem stabilní vztah si myslím, prostě ti dva si musíou rozumět, aji v té domácnosti. Prostě ve všech směrech.

15) Jak dlouho musí trvat vztah, abyste o něm řekla, že je stabilní/trvalý?

To může dlouho, no. Tak většinou ty první tři roky, to já říkám, že do té doby se ten chlap může ještě změnit, to se může ještě přetvařovat. Ale tak já nevím, třeba po pěti letech, to si myslím, že po těch pěti letech ta svatba by byla taková reálná. *Podle vás by se tedy po 5 letech měli brát?* No, tož neříkám, že po pěti jako, ale když se mají rádi a šlape jim to, tak si jakoby ztvrdí to stabilní partnerství, že.

16) Na čem je podle vás takový vztah založený?

Důvěra, komunikace a věrnost. Aby se uměly udělat kompromisy. Pro mě je ale hlavní věrnost. Z obou stran.

17) Jak je možné dosáhnout stabilního vztahu?

V dnešní době je těžké toho dosáhnout. Protože většinou, kdo má teďkom ve vztahu problém, jakékoli, tak radši uteče a jde do jiného vztahu. A zase se musí budovat a zase a zase. To je přece peklo. Dřív, třeba babičky a dědečci spolu začli v nějakých 18, 17 letech a byli spolu celý život, že. *Jak tedy tu stabilitu v partnerství vnímáte vy?* Není, prostě není ta stabilita. Protože je internet, seznamky.. já třeba taky tam su, ale to mám když se nudím. Jakože neberu to jako nějak to, nějak vážně. Dřív to prostě nebylo tak to člověk nevyhledával, jo. Prostě když si s někým rozumíte, jo, teď vám někdo napíše, tak už začnete komunikovat s tím druhým a už to pak třeba vážně s tím, s kým jste jo.

18) Znáte někoho, kdo takový vztah má? Čím to je, že vytrval?

Jako s tím, aby si byli oba věrní? Ne. V dnešní době jak řekl Pan Uzel, což bych ho za to úplně pleskla, že nevěra je podstata vztahu, nebo takhle nějak to řekl, že pokud není nevěra, tak to není pevný vztah. *S tímto názorem se ztotožňujete?* Ne! Přece když mám to, co potřebuju, tak to nehledám jinde. Ale zas chlapi jsou takoví, nebo ženský, že mají nějaký specifický úchylky a třeba to ani v tom vztahu neřeknou, protože jim to přijde extra a přitom to třeba extra není, protože to má třeba aji ten protějšek akorát to neřeknou, no. To je zas o té komunikaci.

19) Stalo se vám někdy, že se vám rozpadl vztah? Co bylo příčinou? Popište mi prosím, poslední takovou situaci.

Kvůli nevěře, vždycky. Kromě teda toho prvního, ten měl autonehodu. Jinak bysme byli spolu doteďka. To byl miláček můj a bude vždycky! *A nevěra proběhla i z vaší strany?* Asi ani ne, spíš ti chlapi toho měli rozjednaného víc (smích). No a další vztahy co jsem měla už nikdy nebyly takové, ani ze čtvrtiny jako s tím prvním. Není to prostě ani o věku, někdo má třeba 40 let ale chová se jak 15letý spratek.

20) Jak jste spokojená se svou partnerskou situací?

Já jsem sama, po 4 letech vztahu se ženou. *Co vás přimělo k tomu, mít vztah se ženou? Bylo to v něčem jiném než vztah s mužem?* No chlastala, pila, byla taky na vyšším postu a nedávala to. Flašky byly všude, mezi prádlem a všude prostě. Kdyby nepila, tak by to bylo asi fajn. A byla jsem s ňou protože mě ti chlapi přestali bavit, prostě furt to samý, furt ne-

věry, lhaní. Možná jsem třeba jenom neměla štěstí no. Třeba ještě někde jsou normální.
Však já ho určitě ještě poznám toho svého vysněného...

PŘÍLOHA P IV: ROZHOVOR S RESPONDETKOU EDITOU

1) Z jakého důvodu jste se ocitla v Azylovém domě?

Z důvodu toho, že jsem ztratila střechu nad hlavou. Prostě nás majitel vystěhoval ze dne na den a zůstala jsem v podstatě na ulici, no. Tak mě kámoška řekla, že mám zkusit toto. Ona už tu byla přede mnou, víte.

2) Jak dlouho se v Azylovém domě nacházíte?

Jsmo tu necelý rok, no vlastně třičtvrtě roku.

3) Z jaké rodiny pocházíte? (úplná, funkční, nefunkční)

Naši jsou spolu stále, od té doby co jsem na světě vlastně. Takže asi z úplné rodiny, že?

4) Jaký je váš rodinný stav?

Svobodná, ale mám přítele už skoro 12 let a s ním mám dceru vlastně. Ještě mám dceru a ta má 15 roků a tu vlastně vychovávají naši no. *Proč dceru mají v péči vaši rodiče? Proč?* Protože jsem měla problémy s drogama no.

5) Jak byste popsala partnerství svých rodičů, popř. matky?

Myslím si, že dobrý docela. Normálně jsou spolu, vychází spolu, taťka pracuje a mamka je v domácnosti. Vychází si ve všem vstříc. To se mi líbí takhle no, jak oni to mají.

6) Kolika vážnými vztahy jste za svůj život prošla?

Asi čtyřma? Nejdelsí jsem měla tady ten, těch 12 let vlastně.

7) Jak byste doposud zhodnotila váš partnerský život?

Někdy to je hodně komplikovaný. *Jak to myslíte?* Třeba tak, že partner neumí udělat krok jakože dopředu a nebo mi prostě s ničím nepomůže a někdy bych to opravdu potřebovala, třeba co se týče toho nového bydlení prostě. Třeba on furt žije u maminky, jo. Je mu tam dobře asi. Nehledá žádný byt. K ničemu se nemá. Když něco neudělám já, tak mu je to jedno no.

8) Co je pro vás ve vztahu důležité?

Důvěra, určitě. Ta důvěra a abysme stáli při sobě prostě ve všem, co nás potká jakože. A ještě tolerance vlastně, tam by taky mohla být. *Co myslíte toleranci?* Aby toleroval aji moje věci, že třeba půjdu někde ven a tak. To je pro mě důležitá ta svoboda jakože. Samozřejmě že na prvním místě je péče o domácnost, děcka a tak, ale člověk si potřebuje i odpočinout, jestli mi rozumíte.

9) Co u partnera oceňujete? (co se vám líbí, když partner má, jak se chová...)

Když mi dokáže pomoci a chovat se jako chlap. *Můžete mi prosím říct, co považujete za to, když se muž chová „jako chlap“?* Třeba že zastane práci bez toho, že mu to budu furt omílat. Že ho věci napadnou sami, třeba i co se týče té dcery. Někdy mi přijde, že ten můj nedělá nic, jen leží doma na zadku. To mě štve.

10) Co je pro vás naopak nepřijatelné?

(přemýšlení) Asi podvod. Sice jsem to udělala i já, jakože jsem ho podvedla, ale vím, že to byla chyba prostě a doteďka mě to mrzí, protože mi to neustále vyčítá a nikdy to nesmazal, že se to stalo. *Co bylo důvodem vaší nevěry?* Třeba to, že došel z práce a řval po mě, že není navařené, že nejsou udělané různé domácí práce, že křičím na malou a takové (pláč). Na druhou stranu si myslím, že si to zasloužil aby si v tu chvíli uvědomil různé věci. *To znamená, že se ten váš vztah po nevěře zlepšil?* To nevím, to se tak nedá říct. Spíš prostě si uvědomil, že o mě má zájem třeba i někdo jiný a možná si mě začal víc vážit. Nevím. Co bylo, to bylo prostě, smazat se to nedá.

11) Jak podle vás vypadá ideální partner/ideální vztah?

Jako celkovou rodinu, že bysme žili všichni spolu, vycházeli finančně i s penězema. Samozřejmě vím, že každá rodina to nemá lehké, ale kdyby můj partner trošku polevil i ve svých nákupech a hlavně názorech, třeba bysme byli ta ideální rodina nebo ten vztah. Chtěla bych no.. ale už to asi nepůjde, bohužel.

12) Co pro vás znamená láska?

Tybrďo, tož to je otázka. Co pro mě znamená láska? Láska je podle mě ta důvěra prostě. Když už se dva mají rádi tak by při sobě měli stát no. Furt. Ať se děje co se děje aji v horších obdobích.

13) Jak vnímáte manželství?

Není to pro mě nic, jakože by to bylo důležité, to určitě není. Zním spousta rozvedených lidí v okolí a není to nic o co bych stála. Spíš je tam víc horších věcí než těch pozitivních

14) Jak podle vás vypadá stabilní vztah (trvalý vztah)?

Tož mělo by to být tak, podle mě, že jsou spolu lidi od mládí až po smrt. Bez nevěry, bez rozhodů. Že jsou spolu a překonají všechno.

15) Jak dlouho musí trvat vztah, abyste o něm řekla, že je stabilní/trvalý?

Když to porovnáím se sebou a mojim vztahem, tak bych řekla že stabilní se dá považovat vztah tak po 30 letech. *A sama vaše partnerství považujete za stabilní?* Jo, jsme spolu 10 let a furt to držíme, tak je to stabilní i přes to všechno no.

16) Na čem je podle vás takový vztah založený?

Opět to je důvěra. Prostě nelhat si, nezatajovat nějaké věci. Byt radši upřímný, říkat věci tak jak jsou. Stejnak všechny lži jednou vyjdou na povrch a ten druhý se to dozví. To není správná cesta si myslím. Kolikrát jsem taky něco zatajila a pak to nestálo za to.

17) Jak je možné stabilního vztahu dosáhnout?

Hlavně musijou chtít oba. A nesmí se podvádět. Ale já v to nevěřím protože chlapi když chtějí, tak umí dobře zatajovat a stejně podle mě to dělají a podvádějí ženské. Bohužel. Je to tak.

18) Znáte někoho, kdo takový vztah má? Čím to je, že vytrval?

Myslím si, že naši, jako moji rodiče mají stabilní vztah. Přes všechno špatný jim to drží hodně dlouho. *Čím si to vysvětlujete?* Protože jsou jako pořád u sebe. Prostě se furt podporují, nikdy se jeden ke druhému nepostavili zády. Hlavně aji ten taťka doma zastával roli chlapa, nenechával nic na mamce tak jak to mám já teď s tím mojim. Myslím si aji, že je to

hodně teďka aji tou dobou, ve které žijeme, tím shonem, nikdo neví pořádně, co vlastně chce.

19) Stalo se vám někdy, že se vám rozpadl vztah? Co bylo příčinou? Popište mi prosím, poslední takovou situaci.

Rozchody byly, ale nejvíc mě zasáhlo, když jsem se dozvěděla, že mě přítel podváděl a docela dlouhou dobu. Byla jsem z toho špatná, aji ty drogy jsem nějaký začala brát kvůli tomu, jak jsem se z toho vyloženě položila no. Jsem to prostě neunesla. Když jsem si něco dala, tak jsem na to aji zapomněla by se dalo říct. Za to může ta nevěra no. Ženská si může myslet, že je všechno v pohodě, ale pak přijde rana, bum a je to víte kde.

20) Jak jste spokojená se svou partnerskou situací?

(smích) Tak jako mohla jsem udělat několik kroků, že bysme se rozešli, řešila jsem to několikrát kvůli tomu, že se nesnaží, ale zatím nechcu od něho odejít kvůli malé. Ta ho miluje, tata je pro ni nejvíc. To by mě pak mrzelo.. ale zas držet si nefungující vztah jen kvůli malé, která stejně za chvílku vyroste, nevím no. Jak to teď s vama tak řeším, tak mě to mrzí a asi nad tím pořádně popřemýšlím, jestli to má cenu nebo ne no.

PŘÍLOHA P V: PÍSEMNÁ FORMA SOUHLASU S POŘÍZENÍM NAHRÁVKY ROZHOVORU

Písemná forma souhlasu s pořízením nahrávky rozhovoru pro potřeby diplomové práce: Stabilita partnerských vztahů u žen v azylových domech

Držitel souhlasu: Bc. Králová Tereza

Předmět a provedení: Výzkum se zaměřuje na stabilitu partnerských vztahů u žen v azylových domech.

Výzkum je prováděn v rámci zpracování diplomové práce na Fakultě humanitních studií Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně.

Výzkum bude veden formou polostrukturovaných rozhovorů. Průběh rozhovoru bude nahráván a ze zvukového záznamu bude následně pořízen doslovný přepis, který bude dále analyzován a interpretován. Zvukový záznam bude sloužit pouze pro potřebu doslovného předpisu a bude k dispozici pouze Bc. Králové Tereze. Přepis rozhovoru bude anonymizován tak, aby byla zaručena anonymita a ochrana všech osobních údajů a osob zmíněných v průběhu rozhovoru a také, aby nebylo možno tyto osoby na základě rozhovoru identifikovat. Zejména budou změněna jména osob a místa.

Zvukový záznam bude Bc. Králová Tereza uchovávat u sebe.

Prohlášení:

- Souhlasím s poskytnutím rozhovoru a dalších souvisejících informací.
- Rozumím výše uvedenému textu a souhlasím s jeho obsahem.
- Rozumím tomu, že obsahem rozhovoru a dalších informací mohou být i osobní a citlivé témata.
- Rozumím tomu, že nemusím odpovídat na nepříjemné a obtížné otázky.

Bc. Králová Tereza

Respondentka

Datum a podpis: 16.3.2020